

ISTRAŽIVAČKO IZVJEŠĆE

Troškovi nasilja u obitelji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

DEŠA Dubrovnik, 2026.

ISTRAŽIVAČKO IZVJEŠĆE

Troškovi nasilja u obitelji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo rada, mirovinskoga
sustava, obitelji i socijalne politike

SVUČILIŠTE U DUBROVNIKU
EKONOMSKI FAKULTET
UNIVERSITY OF DUBROVNIK
FACULTY OF ECONOMICS
AND BUSINESS

Nakladnik:

DEŠA Dubrovnik

Frana Supila 8, 20000 Dubrovnik

020 420 145 / 020 311 625

info@desa-dubrovnik.hr

www.desa-dubrovnik.hr

Za nakladnika:

ANA CVJETKOVIĆ, izvršna direktorica

Autorice:

doc. dr. sc. NIKOLINA HAZDOVAC BAJIĆ

Ekonomski fakultet

Sveučilište u Dubrovniku

izv. prof. dr. sc. MARIJA BEČIĆ

Ekonomski fakultet

Sveučilište u Dubrovniku

Istraživačko izvješće Troškovi nasilja u obitelji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji provedeno je kroz program „PowerON-a“ financiran sredstvima Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike i kroz projekt koji podržava Zaklada SOLIDARNA kroz Fond za žene u sklopu Programskih potpora za OCD-e.

Sadržaj Istraživačkog izvješća Troškovi nasilja u obitelji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u isključivoj je odgovornosti udruge DEŠA i ne odražava nužno stajalište Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike ni Zaklade SOLIDARNA.

ISBN 978-953-59810-7-7

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet (katalog.bukinet.hr) pod brojem 991005960384309366.

doc. dr. sc. Nikolina Hazdovac Bajić

Ekonomski fakultet

Sveučilište u Dubrovniku

izv. prof. dr. sc. Marija Bečić

Ekonomski fakultet

Sveučilište u Dubrovniku

Sažetak

Ovo istraživanje predstavlja analizu ekonomskih posljedica nasilja u obitelji na području Dubrovačko-neretvanske županije (DNŽ), koristeći metodološki okvir EIGE modela. Cilj rada bio je kvantificirati financijsko opterećenje koje nasilje postavlja pred javne sustave te identificirati specifične putanje i troškove koje snose same žrtve. Kvantitativna analiza temeljena na podacima policije, pravosuđa, socijalne skrbi i zdravstva, rezultirala je konzervativnom procjenom od približno 150.000,00 eura izravnih troškova za 2025. godinu na području DNŽ. Navedeni iznos predstavlja donju granicu stvarnog opterećenja, budući da ne uključuje gubitak produktivnosti te visoke nematerijalne troškove poput boli i patnje, koji prema međunarodnim standardima čine većinu ukupnog ekonomskog tereta. Kvalitativni dio istraživanja, proveden kroz induktivnu analizu polustrukturiranih intervjuja, omogućio je mapiranje tipičnih putanja žrtava kroz institucije. Ove putanje strukturirane su prema dominantnim troškovima u različitim fazama procesiranja nasilja, od inicijalne prijave do dugotrajnih sudskih sporova. Nalazi ukazuju na sustavno ekonomsko iscrpljivanje žena, pri čemu žrtve same snose visoke troškove odvjetničkih usluga, vještačenja i logistike, što je u DNŽ dodatno otežano geografskom fragmentiranošću regije i centralizacijom usluga. Zaključno, rezultati potvrđuju da investiranje u prevenciju i specijalizirane sustave podrške nije samo društvena obveza, već i ekonomski racionalna odluka. Smanjenje nasilja izravno rasterećuje javne proračune, povećava produktivnost i čuva ljudski kapital regije.

Ključne riječi: troškovi nasilja u obitelji, EIGE model, Dubrovačko-neretvanska županija

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
DEFINICIJA NASILJA U OBITELJI	9
KLASIFIKACIJA TROŠKOVA NASILJA U OBITELJI	12
PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA TROŠKOVA NASILJA NAD ŽENAMA	17
SVRHA, CILJEVI I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	19
DUBROVAČKO NERETVANSKA ŽUPANIJA: ANALIZA STANJA	22
Policijske intervencije na području DNŽ.....	22
Pravosudni sustav	25
Hrvatski zavod za socijalni rad	27
Obiteljski centar	28
Odjel za mentalno zdravlje ZZJZDNŽ	29
Udruga DEŠA	29
Caritas Dubrovačke biskupije – sigurna kuća	31
Grad Dubrovnik i Dubrovačko-neretvanska županija	31
REZULTATI KVANTITATIVNOG ISTRAŽIVANJA.....	32
Troškovi policijskog sustava	32
Troškovi zatvorskog sustava i probacije.....	33
Troškovi pravosudnog sustava	34
Troškovi socijalnih usluga.....	35
Troškovi specijaliziranih usluga žrtvama nasilja	38
REZULTATI KVALITATIVNOG ISTRAŽIVANJA	40
Induktivna analiza	40
Troškovi pravosudnog sustava i administrativni procesi	40
Stanovanje i troškovi relokacije	43
Logistički troškovi i troškovi zbog tromosti sustava	45
Izravni osobni troškovi (zdravlje i psihosocijalna podrška)	48
Socijalni troškovi i briga za djecu	50
Ekonomsko nasilje, gubitak bračne stečevine i dugoročna ekonomska šteta; ograničena radna sposobnost	52
Analiza tipičnih putanja troškova	56
Profil 1: Zdravstveni kolaps i institucionalni labirint (S5, S6, S9).....	56
Profil 2: Logistika samohrane majke u turističkoj regiji (S2, S3, S4)	57
Profil 3: Ekonomsko nasilje i gubitak bračne stečevine (S1, S7, S8).....	57
ZAKLJUČAK	59
Literatura	61
Popis tablica	63

PREDGOVOR

Obiteljsko nasilje prepoznato je kao veliki društveni problem sa zabrinjavajućim statističkim podacima o visokom broju slučajeva u hrvatskom društvu. Kontinuirani rast slučajeva obiteljskog nasilja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (Hazdovac Bajić, 2024) i društvena ozbiljnost ovog problema poticaj su za ozbiljniji pristup svim aspektima pojave nasilja u obitelji, kao i istraživanju troškova koje ova pojava generira na osobnoj i društvenoj razini. Troškove rodno uvjetovanog nasilja snose pojedinci, obitelji, zajednice i društvo u cjelini. Pojedinci i njihove obitelji snose izravne financijske izdatke, poput izravnih troškova i promjena u potrošnji. Obitelji također doživljavaju smanjenje prihoda i štednje te gubitak produktivnosti kućanstva. Novčani gubici proizašli iz nasilja u obitelji negativno utječu na cjelokupno gospodarstvo i društvo. Vlasti na lokalnoj, regionalnoj, državnoj i nacionalnoj razini snose troškove unutar svojih jurisdikcija. Raspon usluga koje pruža svaka razina vlasti varira ovisno o specifičnoj zemlji i njezinoj političkoj i društvenoj kulturi.

Istraživanje Troškovi nasilja u obitelji nadovezuje se na prethodna istraživanja o nasilju u obitelji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, posebno na ona koja je inicirala udruga DEŠA Dubrovnik¹, a koja su poslužila i kao temelj za izradu Strategije² za zaštitu, prevenciju i podršku žrtvama nasilja u obitelji Grada Dubrovnika. Time se osigurava kontinuitet u razumijevanju lokalnih trendova, specifičnih potreba žrtava i institucionalnih kapaciteta zajednice.

Analiza ekonomskih posljedica nasilja u obitelji još nije rađena na prostoru Republike Hrvatske. Uzimajući u obzir da se troškovi koji nastaju kao posljedica nasilja u obitelji jako teško mogu kvantificirati i najčešće se navode u obliku širokog raspona, važnost ovakvog istraživanja treba sagledati i kroz uvid u strukturu troškova (od opterećenja zdravstvenog i pravosudnog sustava do dugoročnih gubitaka na tržištu rada) u DNŽ čime se stvara argumentirana podloga za povećanje ulaganja u preventivne programe, sustave podrške i unapređenje cijelog sustava. Stoga se svrha ovog istraživačkog rada pomiče s analize pogubnih posljedica koje nasilje u obitelji ima u odnosu na pojedince, obitelji i zajednicu prema procjeni njihovih (mjerljivih) ekonomskih učinaka. Prepoznavanjem nasilja i kao izravnog opterećenja za gospodarstvo i javne resurse osvjetljava se još jedna njegova razorna dinamika čime postaje još važnije kontinuirano raditi na prevenciji i učinkovitijoj pomoći žrtvama.

1 Zaštita i prava žrtava nasilja u obitelji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (dostupno na: <https://desa-dubrovnik.hr/storage/Istrazivanje-zastita-i-prava-zrtava-dop-i-izmjenjeno-izdanje-.pdf>); Vodič za socijalno i radno uključivanje žrtava nasilja u obitelji (dostupno na: <https://www.dubrovnik.hr/uploads/pages/7/Vodič%20za%20socijalno%20i%20radno%20uključivanje%20žrtava%20nasilja%20u%20obitelji.pdf>)

2 Dostupno na: <https://www.dubrovnik.hr/uploads/pages/7/Strategija-za-zastitu-prevenciju-podršku-zrtvama-nasilja-u-obitelji-2025-2030.pdf>

Ovo istraživanje rezultat je suradnje znanstvene zajednice i civilnog sektora, s ciljem dubljeg razumijevanja ekonomskih i društvenih implikacija nasilja u obitelji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Na samom početku, želimo zahvaliti Udruzi DEŠA Dubrovnik na dugogodišnjoj suradnji, inicijativi i povjerenju. Njihova vizija i prepoznavanje potrebe za sustavnim istraživanjem troškova nasilja u obitelji bili su ključni pokretač ovog procesa, čime su još jednom potvrdili svoju ulogu nezaobilaznog aktera u zaštiti prava žrtava nasilja u obitelji.

Provedba istraživanja ne bi bila moguća bez suradnje brojnih institucija koje su, unatoč svojim redovitim obvezama, izdvojile vrijeme i resurse kako bi odgovorile na naše zahtjeve za podacima. Zahvaljujemo stoga svim institucijama i stručnim tijelima u DNŽ koja su nam ustupila potrebne podatke za izradu ovog izvješća: Policijskoj upravi dubrovačko-neretvanskoj, Hrvatskom zavodu za socijalni rad – Područnom uredu Dubrovnik, Obiteljskom centru - Područnoj službi Dubrovačko-neretvanskoj, Caritasu Dubrovačke biskupije, Općinskom sudu u Dubrovniku, Upravi za zatvorski sustav i probaciju Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, Odjelu za mentalno zdravlje Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, Gradu Dubrovniku i Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Njihova otvorenost i spremnost na suradnju nisu samo olakšali istraživački proces, već su jasan pokazatelj snažne volje za kontinuiranim unapređenjem sustava.

Ipak, najdublju zahvalnost upućujemo svim ženama žrtvama nasilja koje su s nama podijelile svoja osobna iskustva iz perspektive žrtve. Upravo su one dale neprocjenjiv doprinos i ljudsko lice brojkama u ovom istraživanju, omogućivši nam dublji uvid u stvarnost s kojom se suočavaju, a sve s ciljem izgradnje sigurnijeg i pravednijeg okruženja za sve građane naše županije.

DEFINICIJA NASILJA U OBITELJI

Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama³ (UN, 1993.) u članku 1 definira nasilje nad ženama kao: „svaki čin rodno uvjetovanog nasilja koji rezultira ili je vjerojatno da će rezultirati fizičkom, seksualnom ili psihološkom štetom ili patnjom žena, uključujući prijetnje takvim radnjama, prisilu ili proizvoljno uskraćivanje slobode, bez obzira događa li se u javnom ili privatnom životu.“

Istanbulska konvencija (Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji)⁴ je međunarodno pravno obvezujući instrument u Europi koji sustavno uređuje sprječavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Temelji se na načelu *de jure* i *de facto* ravnopravnosti žena i muškaraca te polazi od shvaćanja da je nasilje nad ženama posljedica povijesno nejednakih odnosa moći i oblika diskriminacije. Konvencija uvodi široke definicije nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, uključujući tjelesno, psihičko, seksualno i ekonomsko nasilje, te naglašava rodno utemeljen karakter nasilja. Posebno važan aspekt predstavlja obveza država na *due diligence* standard – dužnost sprječavanja, istrage, kažnjavanja i osiguravanja naknade štete, uz uspostavu učinkovitih mehanizama zaštite žrtava. Konvencija predviđa mjere poput programa za počinitelje nasilja, osiguravanja pristupa pravnoj, psihološkoj i socijalnoj pomoći, informiranja žrtava, uspostave skloništa te poticanja prijavljivanja nasilja. Nadzor nad provedbom provodi GREVIO, stručno tijelo koje ocjenjuje usklađenost nacionalnih zakonodavstava i prakse s odredbama Konvencije. Iako je izazvala rasprave u pojedinim državama, Konvencija je značajno utjecala na razvoj standarda zaštite i sudsku praksu, uključujući praksu Europskog suda za ljudska prava. Sve navedeno posebno je relevantno za Republiku Hrvatsku jer je Konvencija od 1. listopada 2018. godine dio njezina pravnog poretka te zahtijeva daljnje usklađivanje zakonodavstva i prakse radi učinkovite zaštite žrtava nasilja.

Ostali dokumenti EU-a vezani uz nasilje nad ženama uključuju:

- Povelju Europske unije o temeljnim pravima⁵,
- Direktivu (EU) 2024/1385 o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji⁶ i
- Ugovor iz Lisabona o izmjenama i dopunama Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice⁷.

3 Dostupno na: <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocImages/arhiva/preuzimanje/dokumenti/un/a-res-48-104-eng.pdf>

4 Dostupno na: <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocImages/arhiva/images/pdf/Publikacija%20Konvencija%20Vije%C4%87a%20o%20spre%C4%8Davanju%20i%20borbi%20protiv%20nasilja%20nad%20%C5%BEenama%20i%20nasilja%20u%20obitelji.pdf>

5 Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=RO>

6 Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401385

7 Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL>

Lisabonski ugovor usmjeren je na jačanje pravnog temelja djelovanja EU u području kaznenog prava i zaštite temeljnih prava. Povelja Europske unije o temeljnim pravima predstavlja temeljni katalog prava obvezujući za institucije EU i države članice, s posebnim naglaskom na ljudsko dostojanstvo, zabranu diskriminacije i prava obrane. Na tom temelju donesena je Direktiva (EU) 2024/1385, koja prvi put sveobuhvatno uređuje suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, kriminalizira određene oblike rodno uvjetovanog i digitalnog nasilja te propisuje zaštitne mjere za žrtve. Ovi akti zajedno predstavljaju važan korak u razvoju jedinstvenog europskog standarda zaštite od nasilja.

Razvoj hrvatskog zakonodavstva u području zaštite od nasilja u obitelji pokazuje postupno jačanje normativne i institucionalne zaštite žrtava, uz kontinuirano usklađivanje s međunarodnim standardima, osobito s odredbama Istanbulske konvencije i pravnom stečevinom Europske unije. Od početne nedostatne regulacije i oslanjanja na opće prekršajne odredbe, sustav je evoluirao prema posebnom i sveobuhvatnom zakonu koji detaljno definira oblike nasilja, proširuje krug zaštićenih osoba te uvodi širok katalog zaštitnih mjera. Istodobno, kaznenopravni razvoj obilježen je izmjenama vezanim uz načelo *ne bis in idem*, presude Europskog suda za ljudska prava te pokušaje jasnog razgraničenja kaznenih djela i prekršaja. Posebno je značajno ponovno uvođenje kaznenog djela nasilja u obitelji 2015. godine, čime je kaznenopravna zaštita dodatno osnažena za najteže oblike nasilja. Današnji normativni okvir karakterizira kombinacija prekršajnih i kaznenih mehanizama, uz naglasak na zaštitu žrtve, hitnost postupanja i preventivno djelovanje.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 70/17, 126/19, 84/21, 114/22 i 36/24, čl. 10.) definira nasilje u obitelji kao:

1. primjenu fizičke sile uslijed koje nije nastupila tjelesna ozljeda;
2. tjelesno kažnjavanje ili drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci;
3. psihičko nasilje koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost;
4. ekonomsko nasilje kao zabrana ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovine stečene osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci te
5. zanemarivanje potreba osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi koje dovodi do njezine uznemirenosti ili vrijeđa njezino dostojanstvo i time joj nanosi tjelesne ili duševne patnje.

Kazneni zakon u članku 179.a (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/23 i 36/24, 136/25) definira kazneno djelo Nasilje u obitelji i propisuje:

„Tko grubo, učestalo ili na drugi način teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod članova obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj, a time nije počinjeno teže kazneno djelo kaznit će se kaznom zatvora od jedne do tri godine.“

Zakonodavni okvir u Republici Hrvatskoj značajno je osnažen reformama iz 2024. godine, obuhvativši izmjene Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku te Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Primarni fokus ovih promjena je postizanje višeg stupnja zaštite žrtava uz istovremeno pooštavanje kaznene politike prema počiniteljima.

U okviru Kaznenog zakona, ključni iskorak predstavlja uvođenje femicida kao zasebnog kaznenog djela (teško ubojstvo ženske osobe), za koje su propisane kazne od minimalno deset godina do dugotrajnog zatvora. Uz to, definiran je pojam rodno utemeljenog nasilja, koje se sada prepoznaje kao otegotna okolnost. Značajne promjene vidljive su i u sferi zaštite djece te spolne slobode, gdje su povišene kazne za silovanje, dok je za najteža kaznena djela spolnog zlostavljanja djece u potpunosti ukinuta zastara progona i izvršenja kazne.

Reforma procesnog prava (ZKP) donosi konkretne mehanizme za veću sigurnost žrtve, poput:

- pravne mogućnosti žalbe na rješenja o mjerama opreza;
- preciziranja minimalne udaljenosti kod mjera opreza na 100 metara,
- obveze suda da u roku od 24 sata odredi istražni zatvor u slučaju kršenja izrečenih mjera,
- osiguravanja stalne pratnje osobe od povjerenja za žrtvu tijekom cijelog procesa.

Konačno, izmjenama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, spolno uznemiravanje prestaje biti prekršaj te prelazi u domenu kaznene odgovornosti. Pooštrena je i kaznena politika u prekršajnom postupku, s posebnim naglaskom na kršenje zaštitnih mjera, za što se od sada propisuje isključivo zatvorska kazna.

Iako je problematika nasilja u obitelji sve prisutnija u javnom diskursu, recentne izmjene zakonodavnog okvira i donošenje lokalnih strategija u pojedinim gradovima ukazuju na ključnu promjenu: nasilje se više ne promatra kao privatni problem, već kao prioritet javnih politika koji zahtijeva sustavnu deprivatizaciju. Unatoč tim pozitivnim pomacima i značajnom doprinosu organizacija civilnog društva koje su kroz savjetovališta i skloništa izgradile infrastrukturu podrške tamo gdje je sustav izostao, znanstvena istraživanja i dalje su primarno usmjerena na pravne aspekte problema. Postoji izrazit nedostatak analiza koje bi kvantificirale šire društvene i ekonomske implikacije takvog nasilja, osobito na regionalnim razinama. Razumijevanje cijene nasilja nije samo pitanje statistike, već nužan alat za dokazivanje (ne)učinkovitosti trenutnih mehanizama i opravdavanje potrebe za većim ulaganjima u prevenciju i zaštitu žrtava. Pritom se naglašava da pravna zaštita i kažnjavanje nisu dovoljni bez sustavne prevencije koja uključuje edukaciju, podizanje javne svijesti i rano prepoznavanje rizičnih čimbenika. Učinkovita prevencija zahtijeva transformaciju društvenih stavova koji toleriraju nasilje, čime se dugoročno smanjuje potreba za represivnim mjerama i minimiziraju društveni troškovi. Upravo taj istraživački jaz adresira ovo izvješće, analizirajući troškove koji nastaju kao izravna ili neizravna posljedica nasilja u obitelji.

KLASIFIKACIJA TROŠKOVA NASILJA U OBITELJI

Nasilje u obitelji dosad je prepoznato kao ozbiljan društveni problem sa zabrinjavajućim posljedicama za pojedince, obitelji i širu društvenu zajednicu. Poznato je kako nasilje u obitelji ne ostavlja samo razorne emocionalne, psihičke i interpersonalne posljedice, nego i intergeneracijsku traumu, a nerijetko i prijenos obrazaca ponašanja. Ove su posljedice nemjerljive pa se često nasilje u obitelji promatra isključivo kao humanitarno pitanje i psihosocijalni fenomen koji pogađa srž ljudskosti te zahtijeva empatiju zajednice. Pri tome se uglavnom gubi iz vida da ovaj problem ima svoje konkretne ekonomske posljedice. Žene koje doživljavaju nasilje pate od niza zdravstvenih problema i njihova sposobnost sudjelovanja u javnom životu je smanjena (WHO, 2024).⁸ Malgesini i sur. (2019:7) navode kako „nasilje osiromašuje žene, njihove obitelji, zajednice i nacije. Smanjuje ekonomsku produktivnost, iscrpljuje resurse iz javnih službi i poslodavaca te smanjuje stvaranje ljudskog kapitala.“ Sagledavanje nasilja u obitelji iz ekonomske perspektive nudi novi uvid u širinu problema i bolje razumijevanje njegovih posljedica. Pridavanje konkretnih novčanih vrijednosti problemu također može dodatno ukazati na cijenu nedjelovanja i financijskog neprioritiziranja.

Podaci o troškovima nasilja ključni su za donošenje odluka o sredstvima usmjerenim na prevenciju nasilja, kao i za planiranje sredstava za potporu žrtvama nasilja.

Studije o rasprostranjenosti nasilja nad ženama diljem svijeta pokazuju da je nasilje problem koji zahvaća svaki dio društva, vrlo je raširen i skup. Općenito, troškovi nasilja nad ženama se mogu svrstati u četiri kategorije (Day et al., 2005.) prikazane u Tablici 1.

Tablica 1. Klasifikacija troškova nasilja nad ženama

	Izravni troškovi	Neizravni troškovi
Opipljivi (materijalni)	<ul style="list-style-type: none"> ● troškovi koji predstavljaju stvarno potrošeni novac ● mogu se procijeniti mjerenjem konzumiranih dobara i usluga te množenjem s njihovom jediničnom cijenom 	<ul style="list-style-type: none"> ● imaju novčanu vrijednost u gospodarstvu, <ul style="list-style-type: none"> ● mjere se kao gubitak potencijala, ● uključuju procjenu oportunitetnih troškova te se mogu procijeniti mjerenjem izgubljenog vremena na poslu i množenjem s odgovarajućom stopom naknade za rad
Neopipljivi (nematerijalni)	<ul style="list-style-type: none"> ● izravno proizlaze iz nasilnog čina, ali nemaju novčanu vrijednost: bol i patnja te emocionalni gubitak <ul style="list-style-type: none"> ● ovakvi troškovi se mogu približno procijeniti mjerama kvalitete ili vrijednosti života 	<ul style="list-style-type: none"> ● neizravno proizlaze iz nasilja i nemaju novčanu vrijednost ● negativni psihološki učinci na djecu koja svjedoče nasilju koji se ne mogu numerički procijeniti

Izvor: Day i sur., 2005.

⁸ Dostupno na: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Postojeće procjene (Walby i Olive, 2014; Day i sur., 2005) najčešće obuhvaćaju izravne opipljive troškove. Iako bi svi opipljivi troškovi nasilja nad ženama trebali biti mjerljivi, često nedostaju mnogi potrebni podaci. Dodatni problem je što veliki broj slučajeva nasilja u obitelji ostaje neprijavljen, što znači da su stvarni troškovi vjerojatno znatno viši od onih koji se mogu izračunati iz dostupnih administrativnih podataka. Neprijavljeni slučajevi smanjuju mogućnost mjerenja i vrijednost svih kategorija troškova. Kao posljedica toga, mnogi izravni troškovi ne pojavljuju se u službenim statistikama, a neizravni troškovi ostaju gotovo potpuno izvan monetarnih procjena. Zbog tih ograničenja, kvantitativne procjene troškova nasilja u obitelji vjerojatno podcjenjuju stvarne iznose te se, umjesto jedne procjene, izračunavaju kao raspon mogućih vrijednosti proizašlih iz senzitivnih analiza (*sensitivity analysis*), čime se prikazuju učinci različitih pretpostavki o prevalenciji nasilja i visini troškova.

U tom kontekstu, najrelevantniji okvir za izračun pruža Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE). EIGE koristi vrlo preciznu i široku klasifikaciju kako bi obuhvatio sve aspekte društvenog gubitka. Oni troškove ne vide samo kao izgubljene prihode, nego kao kombinaciju izravnih izdataka i gubitka blagostanja. EIGE primarno dijeli troškove nasilja u obitelji na:

a) Izravne troškove javnih službi (stvarni iznosi koji se isplaćuju iz državnog ili lokalnih proračuna za rad institucija koje interveniraju u slučajevima nasilja) koji uključuju

- pravosudni sustav: rad policije, sudova, državnog odvjetništva, troškovi zatvora i pravne pomoći;
- zdravstveni sustav: hitna pomoć, hospitalizacija, primarna zdravstvena zaštita, stomatološke usluge (zbog fizičkih ozljeda) i troškovi lijekova;
- socijalne usluge: smještaj u skloništa (sigurne kuće), rad savjetovališta, intervencije centara za socijalnu skrb i financijske potpore žrtvama.

b) Izravne ekonomske troškove, odnosno gubitak produktivnosti (mjeri se utjecaj nasilja na tržište rada i gospodarstvo):

- izostanci s posla zbog bolovanja, oporavka ili sudjelovanja u sudskim postupcima;
- smanjena produktivnost na radnom mjestu zbog stresa, umora ili emocionalnih trauma;
- gubitak radne snage: u najtežim slučajevima (ubojstva ili trajna invalidnost), društvo trajno gubi ekonomski doprinos te osobe.

c) Nematerijalne troškove ili gubitak blagostanja koji predstavljaju najveću stavku u EIGE-ovim izračunima (često čini više od 50% ukupnih troškova). Budući da se bol i patnja ne mogu izravno kupiti na tržištu, EIGE koristi ekonomske modele za procjenu:

- fizički i emocionalni utjecaj predstavlja kvantifikaciju narušene kvalitete života žrtve;

- psihološke traume odnose se na dugoročni utjecaj nasilja na mentalno zdravlje koji ne mora nužno rezultirati liječničkim računom, ali smanjuje životnu dobrobit.

d) Osobne troškove žrtava koji se odnose na troškove koje žrtva plaća „iz vlastitog džepa“:

- selidba i pronalazak novog smještaja;
- popravak imovine uništene u nasilju;
- troškovi odvjetnika koje ne pokriva država.

EIGE u svojim istraživanjima naglašava da su troškovi rodno uvjetovanog nasilja u EU procijenjeni na oko 366 milijardi eura, od čega se čak 79% (oko 289 milijardi eura) odnosi specifično na nasilje nad ženama.

Konkretna metodologija koju EIGE koristi temelji se na procjeni učestalosti korištenja određenih usluga od strane žrtve, a zatim se taj broj množi s prosječnim troškom svake usluge. Ako nema podataka, koristi se najbliža moguća procjena uz jasnu napomenu. Važno je istaknuti da se EIGE u svojim izračunima uvelike oslanja na kvalitativne podatke, ne zanemarujući pritom važnost preciznih statističkih pokazatelja, odnosno koristi mješovitu metodologiju. Kvalitativni podaci, dobiveni kroz intervju, fokus grupe i razgovore sa žrtvama i stručnjacima, ključni su za razumijevanje onih aspekata nasilja koji često ostaju nevidljivi u službenim registrima. S druge strane, integracija statističkih podataka omogućuje da se ti individualni uvidi objektiviziraju i projiciraju na razinu cijele populacije.

Specifično, u procjeni troškova korištenja zdravstvenih usluga primjenjuju se kvalitativni podaci koje su prijavile žene žrtve nasilja, čime se nastoji izbjeći podcjenjivanje često prisutno u administrativnim, posebno policijskim izvorima. Analiza obuhvaća udio ispitanica koje su nakon iskustva nasilja potražile hitnu medicinsku pomoć, bile hospitalizirane ili koristile druge oblike zdravstvenih usluga. Troškovi se procjenjuju primjenom prosječnih jediničnih cijena za pojedine vrste usluga, uključujući posjet hitnoj službi, bolnički dan i ambulantni tretman. Ukupni trošak dobiva se umnoškom broja korištenja pojedine usluge i pripadajuće prosječne cijene, pri čemu se troškovi hospitalizacije i hitne medicinske pomoći vode i analiziraju odvojeno radi preciznije procjene strukture zdravstvenih troškova povezanih s nasiljem.

Troškovi kaznenopravnog sustava (policija, kazneni sudovi, zatvori) mjere se na temelju službene statistike. U procjeni troškova kaznenopravnog sustava koriste se podaci o broju prijavljenih kaznenih djela nasilja te udjelu slučajeva koji uključuju policijsku intervenciju, prelaze u sudski postupak i završavaju izricanjem zatvorske kazne. Metodologija prihvaća činjenicu da se nasilja često ne prijavljuje, zbog čega dobivene procjene predstavljaju donju granicu stvarnih troškova. Troškovi se izračunavaju primjenom prosječnih jediničnih cijena za pojedine faze postupka, uključujući trošak policijske intervencije, kaznenog postupka i zatvorskog dana. Ukupan iznos računa se po fazama postupka; ne primjenjuju se svi troškovi na svaki slučaj, već se raspoređuju ovisno o tome do koje faze pojedini slučaj dolazi, čime se osigurava realističnija procjena opterećenja kaznenopravnog sustava. Za

troškove kaznenopravnog sustava EIGE se ne oslanja na samoprijavu, a korištenje je gotovo u cijelosti temeljeno na službenim podacima. Trošak zatvorskog dana procjenjuje se na temelju službenih podataka zatvorskog sustava, uključujući godišnji trošak po zatvoreniku te prosječnu duljinu izvršavanja kazne. Iz tih podataka izračunava se jedinični trošak po danu boravka u zatvoru, koji se potom primjenjuje na pojedinačni slučaj ili ukupni broj dana lišenja slobode. Osnovna formula glasi: broj dana zatvora pomnožen s troškom po danu. Ovakav pristup smatra se jednom od najpreciznijih stavki u metodologiji jer se temelji na jasnim administrativnim podacima i izravno mjerljivim troškovima sustava, čime se osigurava visoka razina pouzdanosti i usporedivosti procjene.

U skladu s EIGE metodologijom, trošak policijske intervencije može se procijeniti korištenjem dostupnih službenih proračunskih podataka i sekundarnih studija troškova, uz primjenu standardiziranog pristupa izračunu. Jedna metoda temelji se na omjeru ukupnih godišnjih troškova policije i ukupnog broja intervencija u promatranom razdoblju, čime se dobiva prosječni trošak po intervenciji. Alternativno, može se koristiti procijenjeni trošak standardne intervencije, izveden iz postojećih studija troškova prilagođen nacionalnom kontekstu. Ovakav pristup omogućuje usporedivost podataka, transparentnost izračuna i dosljednu primjenu metodologije u procjeni javnih troškova povezanih s policijskim postupanjem.

Socijalne i specijalizirane usluge procjenjuju se na temelju podataka organizacija koje pružaju podršku žrtvama, uključujući skloništa, krizni smještaj i socijalne usluge. U izračunu se koristi procjena udjela žrtava koje koriste skloništa ili primaju socijalnu pomoć, kao i podaci o broju dana provedenih u skloništu (prosječno trajanje boravka). Troškovi se temelje na cijeni po danu u skloništu te na procijenjenom trošku rada socijalnih službi po korisnici. Ukupni trošak najčešće se računa kao broj korisnica pomnožen s prosječnim trajanjem korištenja usluge i cijenom po danu. Ova stavka je metodološki vrlo precizna jer nevladine organizacije i pružatelji usluga često raspolažu kvalitetnim administrativnim podacima o broju korisnica i trajanju usluge. Specijalizirane usluge, poput savjetovaništva i SOS linija, procjenjuju se na sličan način. U obzir se uzimaju procjene broja poziva ili savjetovanja te udio žena žrtava nasilja koje koriste ove usluge. Podaci se najčešće temelje na izvješćima organizacija i studijama o korištenju podrške. Trošak se izračunava na temelju godišnjeg troška rada usluge, koji se dijeli s brojem korisnica, čime se dobiva prosječni trošak po korisnici. Ovakav pristup omogućuje realnu procjenu institucionalnog opterećenja i financijskog učinka specijaliziranih usluga u sustavu podrške žrtvama.

Osobni troškovi žrtava procjenjuju se na temelju kvalitativnih podataka i predstavljaju često zanemarenu, ali metodološki važnu kategoriju. Ova stavka obuhvaća izravne izdatke koje žrtve same snose, uključujući troškove preseljenja, lijekova, privatnih medicinskih pregleda i terapije, popravak oštećene imovine te troškove privremenog smještaja. Za razliku od institucionalnih troškova, ovdje se oslanja na samoprijavljene podatke o stvarnim financijskim izdacima, što omogućuje procjenu ekonomskog opterećenja na razini pojedinca.

Ova kategorija nadopunjuje ukupnu sliku troškova jer prikazuje izravne posljedice nasilja na osobne financije žrtava, uz jasno razdvajanje od troškova koje snosi javni sektor.

Važno u EIGE metodologiji jest da se troškovi ne zbrajaju automatski za svaku ženu, već se svaka stavka uključuje samo ako postoje podaci da je određena usluga ili aktivnost stvarno korištena. Drugim riječima, izračuni se temelje na dostupnim dokazima o korištenju resursa, a ne na pretpostavci univerzalne primjene svih kategorija troškova. Takav pristup rezultira konzervativnim procjenama koje su transparentne i metodološki „obrambene“, jer se oslanjaju na jasno definirane izvore i provjerljive podatke. EIGE dosljedno naglašava da su objavljene brojke vjerojatno podcijenjene, a ne napuhane, budući da se izračuni temelje na minimalnim, dokazivim podacima, bez ekstrapolacije koja nije potkrijepljena dostupnim informacijama.

PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA TROŠKOVA NASILJA NAD ŽENAMA

U znanstvenoj i stručnoj literaturi sve se više pažnje posvećuje analizi ekonomskih i društvenih troškova koje generira nasilje nad ženama. Messner (2025) ističe da posljedice nasilja nadilaze individualnu razinu te predstavljaju značajan teret za zdravstvene, pravosudne i socijalne sustave, kao i za gospodarstvo u cjelini. Naime, nasilje stvara velike indirektno gubitke poput smanjene produktivnosti te nematerijalne posljedice kao što su bol, patnja i narušena kvaliteta života žrtava (Stern i sur., 2013).

Procjene ekonomskih posljedica nasilja u partnerskim odnosima pokazuju izrazito visoke i dugoročne društvene troškove u različitim europskim državama. Za Ujedinjeno Kraljevstvo, Oliver i sur. (2019) procjenjuju ukupne godišnje troškove na 111,99 milijuna američkih dolara, dok se u Njemačkoj oni penju na 5,22 milijarde godišnje (Sacco, 2017). Analiza za Španjolsku koju su proveli Mañas-Alcón i sur. (2025), na temelju nacionalne ankete o nasilju nad ženama iz 2019., pokazuje da se ukupni troškovi kreću između 1,38 milijardi eura (najkonzervativnija procjena) i 3,01 milijarde eura (najviša procjena). Stern i sur. (2013) utvrdili su da su godišnji troškovi nasilja u partnerskim odnosima u Švicarskoj 2011. iznosili najmanje 164 milijuna švicarskih franaka, pri čemu svi autori naglašavaju da je riječ o vjerojatno podcijenjenoj vrijednosti zbog teško mjerljivih dugoročnih posljedica. Posebno ističu ograničenje kako najveći dio ukupnog troška proizlazi iz dugotrajnih zdravstvenih i ekonomskih učinaka, što dodatno potvrđuje složenost i širinu društvenog utjecaja nasilja u partnerskim odnosima.

Europski institut za ravnopravnost spolova procjenjuje da ukupni troškovi rodno uvjetovanog nasilja u EU iznose oko 258 milijardi eura, od čega se 87 % (oko 225 milijardi eura) odnosi na nasilje nad ženama (Walby i Olive, 2014). Prema različitim kategorijama, troškovi iznose:

- troškovi partnerskog nasilja nad ženama (IPVAW) – 216,27 eura po stanovniku
- troškovi partnerskog nasilja (IPV) – 242,14 eura po stanovniku
- troškovi rodno uvjetovanog nasilja nad ženama (GBVAW) – 447,57 eura po stanovniku
- troškovi rodno uvjetovanog nasilja (GBV) – 512,76 eura po stanovniku

Na temelju dobivenih procjena, Walby i Olive (2014) izračunali su i ukupne troškove za članice EU koji su prikazani u Tablici 2.

Tablica 2. Trošak rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u partnerskim odnosima u EU i UK

	Trošak IPVAV (EUR)	Trošak IPV (EUR)	Trošak GBVAW (EUR)	Trošak GBV (EUR)
Austrija	1.818.416.256	2.035.912.304	3.763.246.487	4.311.333.326
Belgija	2.399.472.557	2.686.467.242	4.965.753.382	5.688.975.760
Bugarska	1.584.651.699	1.774.187.776	3.279.466.361	3.757.094.483
Hrvatska	924.762.954	1.035.371.451	1.913.814.248	2.192.546.030
Cipar	186.426.291	208.724.256	385.812.700	442.003.243
Republika Češka	2.272.002.503	2.543.750.826	4.701.951.720	5.386.753.489
Danska	1.206.892.837	1.351.246.157	2.497.687.323	2.861.455.563
Estonija	286.603.408	320.883.298	593.131.119	679.515.937
Finska	1.168.126.828	1.307.843.446	2.417.460.342	2.769.544.161
Francuska	14.119.743.012	15.808.568.827	29.221.072.530	33.476.888.704
Njemačka	17.372.437.805	19.450.310.003	35.952.585.307	41.188.792.633
Grčka	2.405.567.883	2.693.291.614	4.978.367.774	5.703.427.338
Mađarska	2.147.967.883	2.404.880.747	4.445.259.752	5.092.676.384
Irska	991.097.643	1.109.640.260	2.051.095.128	2.349.820.776
Italija	12.845.128.120	14.381.500.556	26.583.233.147	30.454.869.052
Latvija	442.229.744	495.123.696	915.202.736	1.048.494.715
Litva	649.594.555	727.290.874	1.344.348.094	1.540.141.673
Luxembourg	113.509.454	127.086.026	234.909.941	269.122.701
Malta	90.302.273	101.103.093	186.882.244	214.100.152
Nizozemska	3.618.256.298	4.051.026.543	7.488.049.154	8.578.623.796
Poljska	8.334.672.930	9.331.561.527	17.248.761.680	19.760.906.259
Portugal	2.279.994.293	2.552.698.493	4.718.490.878	5.405.701.445
Rumunjska	4.346.141.759	4.865.972.495	8.994.421.745	10.304.387.541
Slovačka	1.168.787.530	1.308.583.173	2.418.827.677	2.771.110.637
Slovenija	444.540.146	497.710.439	919.984.156	1.053.972.511
Španjolska	10.125.331.270	11.336.395.864	20.954.562.643	24.006.427.578
Švedska	2.050.847.946	2.296.144.546	4.244.268.222	4.862.412.041
Ujedinjeno Kraljevstvo	13.732.068.214	15.374.525.253	28.418.772.278	32.557.739.819

Izvor: Walby i Olive (2014, str. 142).

Nedostatak empirijskih istraživanja o ekonomskim troškovima nasilja nad ženama čini ovu procjenu jednim od rijetkih dostupnih podataka za Republiku Hrvatsku. Prema prethodnoj tablici, ukupni trošak rodno uvjetovanog nasilja prije desetak godina iznosio je oko 2,2 milijarde eura godišnje, od čega je 1,91 milijarda proizašla iz nasilja nad ženama. Podaci o tako visokim gubicima i troškovima koje nasilje uzrokuje naglašavaju važnost ulaganja u prevenciju i rano interveniranje, što nije samo društveno nužno, već i ekonomski opravdano jer može značajno smanjiti ukupne troškove nasilja na razini društva.

SVRHA, CILJEVI I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Svrha ovog istraživačkog rada pomiče se s analize posljedica koje nasilje u obitelji ima u odnosu na pojedince, obitelji i zajednicu prema procjeni njihovih ekonomskih učinaka. Glavni cilj istraživanja je po prvi put u hrvatskom kontekstu, koristeći model EIGE-a, kvantificirati ekonomske troškove nasilja u obitelji na području Dubrovačko-neretvanske županije. Uz glavni, određeni su i sljedeći specifični ciljevi:

- Mapiranje izravnih i neizravnih troškova koji nastaju kao posljedica nasilja u obitelji, uključujući troškove zdravstvenog sustava, pravosuđa, socijalne skrbi te gubitak gospodarske produktivnosti;
- Testiranje i prilagodba europskog modela procjene troškova na lokalnoj razini, čime se postavlja metodološki temelj za buduća istraživanja u ostatku Republike Hrvatske;
- Ukazati na financijsko opterećenje koje snosi lokalna zajednica i županijski proračun kao posljedicu nasilja u obitelji.

Metodološki okvir ovog istraživanja temelji se na EIGE modelu, koji predstavlja najsvaeobuhvatniji standard za ekonomsku kvantifikaciju posljedica nasilja u obitelji na razini Europske unije. U skladu s tim istraživanje se temelji na mješovitoj metodologiji, kombinirajući kvantitativne statističke i kvalitativne podatke prikupljene u polustrukturiranim intervjuima sa ženama žrtvama nasilja.

Kvantitativni dio analize temelji se na dostupnim administrativnim i statističkim podacima sustava: policijskim evidencijama o prijavama i intervencijama, evidencijama centara za socijalni rad i obiteljskih centara o pruženim uslugama i smještajnim mjerama, podacima iz pravosudnog sustava te podacima civilnih udruga o programima pružanja usluga i smještaja u sigurnim kućama. Ovi podaci pružaju uvid u izravne troškove sustava i opseg vidljivih slučajeva nasilja, uz napomenu da su stvarni razmjeri i troškovi vjerojatno veći zbog značajnog udjela neprijavljenih slučajeva.

Iako su u prikupljanju podataka kontaktirane sve relevantne institucije na području Dubrovačko-neretvanske županije, važno je istaknuti kako je razina njihove suradnje te kvaliteta ustupljenih podataka bila neujednačena. Različiti pristupi u vođenju evidencija i razini dostupnosti traženih informacija rezultirali su određenim metodološkim ograničenjima u pogledu preciznosti kvantitativne analize. Dodatan problem u DNŽ je njezin specifični položaj, geografska i administrativna rascjepkanost, neujednačena raspodjela socijalnih i javnih usluga te njihova visoka centralizacija u županijskom središtu, Dubrovniku, čime se prikupljanje podataka dodatno komplicira. Ta se sustavna rascjepkanost izravno odrazila i na sam proces prikupljanja podataka. Pojedine institucije pokazale su višu razinu ažurnosti u dostavi pokazatelja, dok je dostupnost informacija iz ostalih institucija bila znatno ograničena ili je u potpunosti izostala. Stoga, informacije kojima raspolažemo u ovom izvješću nisu cjelovite što otežava stvaranje potpuno ujednačene slike o troškovima nasilja

na razini cijele županije. Ipak, prikupljeni podaci iz dostupnih izvora služe kao relevantan indikator koji, unatoč geografskim i institucionalnim prazninama i činjenici da su pojedini podaci fragmentirani ili neprecizni, predstavljaju prvi sustavni uvid u ekonomsku cijenu nasilja u obitelji u lokalnom kontekstu. Upravo navedena ograničenja ukazuju na nužnost buduće standardizacije protokola prikupljanja podataka među institucijama. Kao takvi, ovi podaci, unatoč svojim nedostacima, čine polazišni temelj i ključan korak prema dubljem razumijevanju financijskog tereta koji nasilje u obitelji nameće DNŽ.

Kvalitativni dio istraživanja temelji se na podacima dobivenim polustrukturiranim intervjuima sa žrtvama nasilja u obitelji. Tijekom istraživanja provedeno je devet polustrukturiranih intervjuja. Pri odabiru sugovornica za intervju pazilo se na njihovu geografsku disperziranost po županiji. Obuhvaćene su sugovornice koje žive na otocima DNŽ-a, poluotoku Pelješcu, u Metkoviću i ostatku doline Neretve te u gradu Dubrovniku. Protokol intervjuja sastojao se od nekoliko cjelina: uvodnih pitanja, pitanja u vezi zdravstvenih troškova, troškova vezanih uz posao i prihode, troškova stanovanja i preseljenja, pravnih i administrativnih troškova, dugoročnih troškova koji nastaju kao posljedica nasilja (problemi s mentalnim zdravljem, smanjenom radnom sposobnošću i sl.), troškova vezanih uz djecu (ako ih imaju), izravnih osobnih troškova i ostalih troškova koje su žrtve eventualno imale. Protokol je ukupno sadržavao 34 pitanja, no istraživačice su se po potrebi prilikom svakog pojedinačnog intervjuja prilagođavale tijeku razgovora, postavljajući potpitanja kad su smatrale da je potrebno ili preskačući neka iz protokola kad su smatrale da nisu relevantna. Nadalje, u provođenju istraživanja primijenjen je neformalan stil razgovora s ciljem stvaranja što opuštenije atmosfere, uvažavajući osjetljivost proživljenih iskustava žrtava. Fokus je bio na empatičnom pristupu koji je ispitanicama pružio osjećaj sigurnosti, dopuštajući im da svoja iskustva iznesu vlastitim tempom i bez pritiska stroge ispitivačke strukture. Provedeni intervjui imali su različitu duljinu trajanja, od oko 25 do 40 minuta.

S obzirom na osjetljivost teme, osobito kad se radi o žrtvama, inicijalni kontakti s potencijalnim sugovornicama uspostavljeni su od strane članica udruge DEŠA koje imaju višegodišnje iskustvo u pružanju usluga žrtvama nasilja u obitelji na području DNŽ. Potencijalnim sugovornicama se direktno pristupalo sa zamolbom za sudjelovanje u istraživanju. Sve kontaktirane sugovornice pristale su sudjelovati u istraživanju. Zbog specifičnih životnih okolnosti ispitanica i potrebe za osiguravanjem maksimalne diskrecije, intervjui su provedeni putem telefonskih poziva i digitalnih komunikacijskih platformi. Ovakav modalitet istraživanja omogućio je sudjelovanje i onim ženama koje bi zbog zemljopisne udaljenosti, zdravstvenih tegoba ili obiteljskih obveza inače bile teže dostupne, osiguravajući pritom kontinuitet i povjerljivost razgovora. Sudionice su na početku intervjuja informirane o svrsi i ciljevima istraživanja, povjerljivosti i anonimnosti podataka te dobrovoljnoj prirodi sudjelovanja. Nakon informiranog pristanka, sugovornice su zamoljene za dopuštenje da se intervju snima. Po završetku provedbe intervjuja, isti su transkribirani te je na taj način prikupljeno ukupno devet transkripata koji su podvrgnuti sustavnoj kvalitativnoj analizi. Proces obrade podataka odvijao se u dvije ključne faze:

1. Induktivna analiza (*bottom-up*): U prvoj fazi, transkripti su analizirani kako bi se identificirale specifične kategorije troškova koje su same sugovornice istaknule. Umjesto pukog nametanja unaprijed definiranih okvira, ovaj pristup omogućio je da se struktura troškova prilagodi lokalnom kontekstu DNŽ. Time je utvrđena struktura troškova koja odražava stvarnu putanju žrtve kroz sustav koja se u bazičnoj strukturi podudara s EIGE klasifikacijom troškova.

2. Analiza tipičnih putanja troškova: U drugoj fazi kvalitativnog istraživanja, radi zaštite anonimnosti ispitanica u maloj sredini, kao najbolja metoda izabrana je sinteza pojedinačnih slučajeva pri čemu su konstruirana tri tipična profila ekonomskog iscrpljivanja. Ovi profili objedinjuju srodna iskustva više ispitanica. Ovakav pristup omogućio je konkretan prikaz kumulativnih troškova te identifikaciju kritičnih točaka u sustavu DNŽ-a, poštujući pritom najviše standarde etičnosti i zaštite identiteta žrtava.

Posebna pažnja posvećena je sigurnoj pohrani i zaštiti prikupljenih podataka u skladu s važećim odredbama Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR). Svi transkripti intervjua su anonimizirani odmah nakon prepisivanja, uklonjena su stvarna imena ispitanica, članova njihovih obitelji te ostali specifični identifikacijski podaci koji bi mogli otkriti njihov identitet. Intervjui su transkribirani u standardni hrvatski jezik. Digitalni zapisi i transkripti pohranjeni su na lozinkom zaštićenim uređajima i vanjskim diskovima kojima pristup imaju isključivo istraživačice uključene u ovaj projekt. Audio zapisi, korišteni isključivo u svrhu precizne transkripcije, trajno su obrisani nakon završetka procesa kodiranja. Svi prikupljeni podaci koriste se isključivo u znanstvene i istraživačke svrhe.

Istraživanje je provedeno u skladu s najvišim etičkim standardima, što potvrđuje i službeno odobrenje Etičkog povjerenstva Sveučilišta u Dubrovniku pod brojem 710/26, čime je potvrđena usklađenost metodologije s etičkim načelima rada s ranjivim skupinama.

U Hrvatskoj dosad ne postoje sustavna istraživanja o ekonomskim troškovima nasilja u obitelji. Ovo istraživanje stoga predstavlja prvo i eksplorativno ispitivanje ove problematike u lokalnom kontekstu. Zbog toga su rezultati istraživanja preliminarni i služe prvenstveno za izradu početnog okvira, identifikiranje ključnih izazova i planiranje budućih, detaljnijih studija.

DUBROVAČKO NERETVANSKA ŽUPANIJA: ANALIZA STANJA

Policijske intervencije na području DNŽ

Na postajnom području grada Dubrovnika tijekom 2024. godine evidentirano je ukupno 59 dojava na koje su policijski službenici postupali zbog nasilja u obitelji. U 15 događaja utvrđeni su elementi prekršaja iz domene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, u 23 događaja utvrđeni su elementi kaznenog djela iz članka 179a, dok su u 14 događaja dionici, sukladno zakonskim propisima, iskoristili pravo blagodatni nesvjedočenja pa se postupak nije mogao provesti, a u 7 događaja nisu utvrđeni elementi prekršaja ni kaznenog djela.

U 2025. godini policijski službenici postupali su u 57 intervencija povodom dojava o nasilju u obitelji. U 19 događaja utvrđeni su elementi prekršaja iz domene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, u 24 događaja utvrđeni su elementi kaznenog djela iz članka 179.a, u 11 događaja dionici su, sukladno zakonskim propisima, iskoristili pravo blagodatni nesvjedočenja pa se postupak nije mogao provesti, a u 4 događaja nisu utvrđeni elementi prekršaja ni kaznenog djela.

- **Prekršaji**

Tablica u nastavku prikazuje ključne parametre obiteljskog nasilja kroz specifične demografske i strukturne pokazatelje za 2024. i 2025. Tablica jasno razvrstava slučajeve prema spolu i dobi žrtava, dok istovremeno definira prirodu odnosa između žrtve i počinitelja. Ovi podaci omogućuju dublji uvid u najčešće tipove nasilja, pružajući neophodnu osnovu za razumijevanje dinamike i opsega ovog društvenog problema.

Tablica 3. Podaci o prekršajima prema čl.10 Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji

	2024.	2025.
Broj slučajeva	15	14
Spol žrtve (M / Ž)	6 M / 9 Ž	6 M / 12 Ž*
Vrsta: samo psihičko	5	4
Vrsta: samo tjelesno	6	4
Vrsta: psihičko + tjelesno	4	5
Nasilje među (bivšim) partnerima	8	7
Nasilje u obitelji (osim partnerskog)	7	7
<i>*Napomena: U 2025. godini broj žrtava je veći od broja događaja jer u nekim događajima ima više žrtava</i>		

Prikazani podaci za 2024. i 2025. godinu ukazuju na kontinuiranu prisutnost obiteljskog nasilja, uz dominaciju ženskih osoba kao žrtava (21 žrtva ženskog spola naspram 12 muškog kroz obje godine). U velikom broju slučajeva nasilje se događa unutar partnerskih odnosa, pri čemu su počinitelji često bivši supružnici ili partneri, što ukazuje na visoki rizik nakon prekida veze.

Najzastupljeniji oblici su kombinirano psihičko i tjelesno nasilje, pri čemu se psihičko nasilje često pojavljuje samostalno kao sredstvo kontrole. Iako dominiraju slučajevi „počinjeni prvi put“, zabilježeni su i primjeri ponovljenog nasilja te kršenja zaštitnih mjera, što ukazuje na neučinkovitost dosadašnjih intervencija kod određenih počinitelja.

Podaci u sljedećoj tablici pružaju uvid u statistiku policijske prakse i sudskih odluka kod nasilja u obitelji.

Tablica 4. Podaci o intervencijama – prekršajna djela na području PU Dubrovnik

	2024.	2025.
Uhićenje / Zadržavanje	8	8
Redovni postupak	1	3
Privođenje na sud	9	8
Izdana naredba o određivanju mjere opreza	10	2
Predložene zaštitne mjere	15	10
Izrečene mjere (odluka suda)	9	7

U 2025. godini vidljiv je visok intenzitet neposrednih uhićenja (većina slučajeva), dok su 2024. godine češći bili redovni postupci ili situacije u kojima počinitelj nije odmah uhićen. To ukazuje na trend strožeg i bržeg postupanja policije radi trenutnog razdvajanja žrtve i počinitelja.

Prijedlozi za zaštitne mjere prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji (ZZNO) postali su standard – gotovo u svakom zabilježenom slučaju policija predlaže mjere. Posebno se ističe mjera zabrane približavanja te uspostavljanja i održavanja veze, koja se često određuje na inicijalni rok od 8 dana kao krizna intervencija.

Podaci pokazuju visoku stopu podudarnosti između predloženih i izrečenih mjera. Međutim, zabilježeni su i slučajevi gdje su mjere predložene, ali nisu izrečene (posebno u 2024. godini), što može ukazivati na nedostatak dokaza u toj fazi ili drugačiju procjenu suda.

- *Kaznena djela*

Sljedeći statistički pregled fokusira se na najteže oblike obiteljske patologije, sistematizirane prema članku 179.a Kaznenog zakona, koji inkriminira nasilničko ponašanje s obilježjima dugotrajnosti i ponižavanja na području PU Dubrovnik. Tablica prikazuje slučajeve u kojima nasilje prelazi sferu prekršaja, ukazujući na situacije koje zahtijevaju strožu kaznenopravnu intervenciju i dugoročnu zaštitu žrtava. Ovi podaci služe kao ključni indikator intenziteta nasilja u obitelji te pružaju uvid u rad nadležnih tijela u suzbijanju kaznenih djela na štetu bliskih osoba.

Tablica 5. Podaci o intervencijama – kaznena djela na području PU Dubrovnik

	2024.	2025.
Broj slučajeva	23	24
Spol žrtve (M / Ž)	1 M / 22 Ž	5 M / 19 Ž
Nasilje među (bivšim) partnerima	18	16
Nasilje u obitelji (osim partnerskog)	5	9
Uhićenje / Zadržavanje	20	20
Izrečene mjere (odluka suda)	23	40

Dominantan obrazac koji se iščitava iz prethodne tablice jest da su žrtve u velikoj većini žene (20 od 24 slučaja). Muškarci se kao žrtve pojavljuju u četiri navrata, uglavnom u kontekstu sukoba s muškim članovima obitelji (sinovi) ili specifičnim odnosima (zet i punica). Što se tiče prirode odnosa, najčešće je nasilje u partnerskim odnosima (supružnici, izvanbračni partneri ili bivši partneri), koji čine više od 60 % svih slučajeva.

Reakcija sustava u promatranom razdoblju bila je izrazito odlučna i usmjerena na brzu zaštitu žrtava. Od ukupno 24 zabilježena slučaja, policija je u 19 odmah intervenirala uhićenjem ili zadržavanjem počinitelja, dok je pet postupaka procesuirano redovnim putem bez lišavanja slobode. Sudovi su pratili ovu dinamiku primjenom visokog stupnja zaštitnih mehanizama, pri čemu su najčešće mjere bile zabrana približavanja i zabrana uspostavljanja kontakta. Posebno su značajni teži slučajevi u kojima je sustav primijenio najstrože preventivne alate, poput mjere udaljenja iz zajedničkog kućanstva, čime je u sedam navrata osigurana neposredna fizička sigurnost žrtve u vlastitom domu.

Zbirni podaci ostalih policijskih postaja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji prikazani su u sljedećoj tablici, pružajući širu sliku teritorijalne rasprostranjenosti obiteljskog nasilja. Ovi podaci omogućuju usporedbu lokalnih specifičnosti i ukazuju na učestalost intervencija izvan županijskog središta. Statistički pregled služi za prepoznavanje trendova u manjim sredinama i procjenu potrebe za dodatnim resursima na razini cijele uprave.

Tablica prikazuje komparativne pokazatelje postupanja policijskih postaja i graničnih policijskih postaja u 2024. i 2025. godini u vezi s kaznenim djelima iz članka 179.a Kaznenog zakona te prekršajima iz članka 10, uz prateće operativne aktivnosti. Analiza podataka ukazuje na varijacije u broju kaznenih djela, pri čemu se u pojedinim postajama, poput PP Metković, bilježi porast (sa 6 na 11), dok druge, poput PGP Gruda, bilježe pad (sa 6 na 3). Slično, broj prekršaja varira među postajama, pri čemu PP Metković kontinuirano bilježi najviše vrijednosti. Broj intervencija uglavnom prati trend ukupnog broja evidentiranih događaja, ali ne pokazuje potpunu podudarnost, što upućuje na složenost pojedinih slučajeva. Nadalje, broj izrečenih mjera opreza, uključujući zaštitne mjere, ukazuje na učestalost preventivnih i represivnih postupanja usmjerenih na zaštitu žrtava. Visok broj privođenja na sud u odnosu na broj intervencija u pojedinim postajama sugerira veću težinu i ozbiljnost evidentiranih slučajeva. Prikaz operativnih resursa policijskih službenika po intervenciji (najčešće od 2 do

Tablica 6. Podaci o slučajevima nasilja u obitelji u DNŽ

	Ukupan broj prekršaja čl. 10	Ukupan broj KD čl. 179.a	Broj intervencija	Broj izrečenih mjera opreza	Broj privođenja na sud	Operativni resursi policijskih službenika po intervenciji
PP Ploče 2025.	13	3	16	13 + 1 zaštitna mjera	11	3
PP Ploče 2024.	10	3	13	8	7	3
PGP Gruda 2025.	21	3	16	21	18	2-4
PGP Gruda 2024.	19	6	21	27	19	2-4
PP Ston 2025.	11	8	15	21	18	7 2-4
PP Ston 2024.	15	9	16	18	11	7 2-4
PP Lastovo 2025.	2	1	3	3	4	3
PP Lastovo 2024.	1		1	3		3
PP Metković 2025.	36	11	36	15 + 1 zaštitna mjera	35	2-4 7
PP Metković 2024.	47	6	29	16+1 zaštitna mjera	29	7 2-4

4, uz iznimke poput PP Ston) odražava potrebu prilagodbe policijskog angažmana ovisno o složenosti i rizičnosti događaja. Ukupno, podaci upućuju na značajne razlike u opterećenju između postaja, pri čemu veće i frekventnije postaje bilježe višu razinu aktivnosti, dok manje sredine imaju niže, ali i dalje operativno značajne pokazatelje.

Pravosudni sustav

Broj pokrenutih postupaka i prosječno trajanje do donošenja prvostupajnske (nepravomoćne) presude u kaznenim predmetima vezanim uz čl. 179.a Nasilje u obitelji i prekršajnim predmetima iz područja primjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (ZZNO).

Tablica 7. Broj pokrenutih postupaka i prosječno trajanje postupka

		Broj pokrenutih postupaka		Prosječno trajanje (u danima) ¹	
		2024.	2025.	2024.	2025.
Općinski sud u Dubrovniku	čl. 179.a KZ-a	28	22	401	413
	ZZNO	68	55	336	428
Općinski sud u Metkoviću	čl. 179.a KZ-a	5	5	127	281
	ZZNO	77	51	380	361

¹Prosječno trajanje odnosi se na predmete u kojima je prvostupajnska presuda donesena tijekom dvije promatrane godine

Podaci u prethodnoj tablici pokazuju da je na Općinskom sudu u Dubrovniku broj kaznenih postupaka prema čl. 179.a, u 2025. odnosu na prethodnu godinu, smanjen s 28 na 22, dok se istovremeno prosječno trajanje tih postupaka blago povećalo s 401 na 413 dana. Kod prekršajnih postupaka prema ZZNO-u također se bilježi pad broja predmeta (sa 68 na 55), ali uz značajno produljenje trajanja s 336 na 428 dana, što može upućivati na veću složenost ili opterećenost suda. Nasuprot tome, Općinski sud u Metkoviću bilježi stabilan broj kaznenih postupaka (5 u obje godine), ali uz znatno povećanje prosječnog trajanja (sa 127 na 281 dan), dok se kod ZZNO predmeta smanjuje broj postupaka (sa 77 na 51) uz blago skraćivanje trajanja (s 380 na 361 dan). Napomena ispod tablice pojašnjava da se prosječno trajanje odnosi isključivo na predmete u kojima je donesena prvostupanjska presuda u promatranim godinama, što znači da podaci ne obuhvaćaju sve pokrenute postupke, već samo one koji su dovršeni, čime se dobiva realniji uvid u učinkovitost sudskog rješavanja predmeta.

Tablica 8. Prosječan broj održanih ročišta po predmetu

		Prosječan broj održanih ročišta po predmetu ¹
Općinski sud u Dubrovniku	čl. 179.a KZ-a	2,54
	ZZNO	1,45
Općinski sud u Metkoviću	čl. 179.a KZ-a	1,91
	ZZNO	1,83
<i>¹Prosječan broj održanih ročišta odnosi se na predmete u kojima je prvostupanjska presuda donesena tijekom dvije promatrane godine</i>		

Podaci iz Tablice 8 pokazuju određene razlike u procesnoj dinamici između sudova u Dubrovniku i Metkoviću, ovisno o primijenjenom zakonskom okviru. Općinski sud u Dubrovniku bilježi nešto veći broj ročišta u kaznenim predmetima nasilja u obitelji (čl. 179.a KZ-a), s prosjekom od 2,54, dok su postupci temeljeni na Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji (ZZNO) u istom sudu znatno kraći. S druge strane, Općinski sud u Metkoviću pokazuje ujednačeniji trend, s prosjekom manjim od dva ročišta u obje kategorije. Ova distribucija rezultata upućuje na to da specifičnosti pojedinih predmeta i dokaznih postupaka u kaznenoj sferi mogu zahtijevati složeniju proceduralnu obradu.

Tablica 9. Udio predmeta u kojima su sudjelovali vještaci

		Udio predmeta s vještačenjem ¹
Općinski sud u Dubrovniku	čl. 179.a KZ-a	28,50%
	ZZNO	5,17%
Općinski sud u Metkoviću	čl. 179.a KZ-a	18%
	ZZNO	0%
<i>¹ Udio predmeta uz sudjelovanje vještaka u ukupnom broju predmeta u kojima je prvostupanjska presuda donesena tijekom dvije promatrane godine</i>		

Na oba promatrana suda, kazneni predmeti nasilja u obitelji (čl. 179.a KZ-a) zahtijevaju znatno češći angažman vještaka u usporedbi s prekršajnim postupcima (ZZNO), što je posebice izraženo na Općinskom sudu u Dubrovniku s udjelom od 28,50%. Ovakva distribucija sugerira da složenost kaznenih djela nalaže detaljniju analizu stanja sudionika ili mehanizama nastanka ozljeda. Nasuprot tome, prekršajni postupci u Metkoviću s nultom stopom vještačenja ukazuju na to da se činjenično stanje u toj domeni utvrđuje primarno neposrednim dokazima, čime se postiže viša razina procesne simplifikacije u odnosu na kaznenu sferu.

Tablica 10. Broj i struktura pravomoćnih odluka u 2024. i 2025.

		Ukupno	Osuđujuće	Oslobađajuće	Ostalo
Općinski sud u Dubrovniku	čl. 179.a KZ-a	26	22	1	3
	ZZNO	116	87	24	5
Općinski sud u Metkoviću	čl. 179.a KZ-a	11	6	-	5
	ZZNO	144	96	38	10

Analiza sudskih odluka Općinskih sudova u Dubrovniku i Metkoviću tijekom 2024. i 2025. godine ukazuje na izraženu kvantitativnu dominaciju prekršajnih postupaka u odnosu na kaznene, s ukupnim omjerom od 260 prema 37 riješenih predmeta. Distribucija ishoda sugerira visok stupanj procesne učinkovitosti u kaznenim postupcima (čl. 179.a KZ), gdje prevladavaju osuđujuće presude, što implicira rigoroznu prethodnu selekciju predmeta i čvršću dokaznu strukturu. Nasuprot tome, u području Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (ZZNO) primjetna je veća fluktuacija ishoda, uključujući veći udio oslobađajućih presuda te obustava postupaka zbog zastare ili povlačenja optužnih prijedloga, što je osobito izraženo u praksi Općinskog suda u Metkoviću. Ovi trendovi upućuju na zaključak da prekršajni sustav služi kao primarni, ali i procesno ranjiviji mehanizam odgovora na obiteljsko nasilje, dok kazneni progon predstavlja instrumentarij za procesuiranje najtežih delikata s visokom vjerojatnošću pravomoćne osude.

Hrvatski zavod za socijalni rad

Navedeni podaci odnose se isključivo na područje nadležnosti Područnog ureda Zavoda za socijalni rad Dubrovnik, dok su podaci za ostale urede u županiji izostavljeni zbog nedostupnosti. U ukupnoj strukturi riješenih i primljenih predmeta područnog ureda Dubrovnik, spisi koji se odnose na nasilje čine 2,44 % (163 od ukupno 6.691 predmeta) od ukupnog broja predmeta na godišnjoj razini. Podaci se odnose na 2025. godinu, no brojka je gotovo jednaka i za 2024. i 2023. godinu. Statistički gledano, svaki četrdeset i prvi predmet u promatranom razdoblju odnosi se na neku kategoriju nasilja u obitelji.

Godišnje budu oko dva smještaja u sigurnu kuću, budući da se u većini slučajeva sigurnost žrtve rješava na druge načine (npr. izricanjem mjera opreza, udaljenjem počinitelja iz stana ili smještajem kod šire obitelji). Važno je naglasiti da je sigurna kuća u našoj regiji često popunjena, a nespremnost žrtava na napuštanje mjesta prebivališta zbog radnih i školskih obveza jedan je od razloga zašto je smještaja malo. Financiranje smještaja regulirano je ugovorima s pružateljima usluga, a sredstva se osiguravaju iz proračuna nadležnog ministarstva (MROSP).

Obiteljski centar

Obiteljski centar je ustanova u sustavu socijalne skrbi koja, s aspekta nasilja u obitelji, služi kao utočište za obitelji u krizi, s posebnim naglaskom na suzbijanje i prevenciju obiteljskog nasilja. Uloga Obiteljskog centra nadilazi puko pružanje informacija; ono je mjesto gdje stručnjaci poput psihologa, socijalnih radnika i pravnika zajednički rade na saniranju narušenih obiteljskih odnosa. U kontekstu nasilja, centar provodi specifične programe podrške koji žrtvama omogućuju emocionalno osnaživanje i povratak kontrole nad vlastitim životom. Istovremeno, Centar provodi ključne psihosocijalne tretmane za počinitelje nasilja, što je presudno za dugoročno prekidanje transgeneracijskog prijenosa nasilnih obrazaca ponašanja. Kroz besplatno savjetovanje, edukativne radionice o nenasilnoj komunikaciji i usluge obiteljske medijacije, ustanova nastoji stvoriti sigurno okruženje u kojem se sukobi rješavaju dijalogom, a ne prisilom. Važno je naglasiti da centar pruža preventivnu zaštitu, intervenirajući prije nego što problemi eskaliraju u nepovratne traume. Time Obiteljski centar postaje neizostavna karika u izgradnji zdravijeg društva, pružajući stručnu pomoć svakom pojedincu koji se suočava s izazovima unutar doma, osiguravajući pritom diskreciju, razumijevanje i konkretne alate za izgradnju skladnih odnosa i sigurnije budućnosti za najranjivije članove zajednice, posebice djecu. Obiteljski centar djeluje na području cijele Hrvatske, a područni ured u Dubrovniku dostavio je podatke predstavljene u sljedećoj tablici.

Tablica 11. Korisnici usluga Obiteljskog centra

	2024.	2025.
Broj korisnika	18	25
Broj odrađenih sati	139	160
Spol	M:6 Ž:12	M:9 Ž:16
Dob	<18 god. - 4 korisnika 18-29 god. - 1 korisnik 30- 39 god. - 5 korisnika 40-49 god. - 8 korisnika	<18 god. - 4 korisnika 18-29 god. - 6 korisnik 30- 39 god. - 6 korisnika 40-49 god. - 6korisnika >50 god. - 3 korisnika

Tablica 11 prikazuje porast broja korisnika s 18 na 25 u prethodne dvije godine te povećanje ukupno odrađenih sati sa 139 na 160. Iako žene i dalje čine većinu korisnika, u 2025. godini primjetna je veća demografska raznolikost, posebice kroz značajan porast

korisnika u dobi od 18 do 29 godina te uključivanje osoba starijih od 50 godina kojih prethodne godine nije bilo. Unatoč tim promjenama i većem opsegu posla, intenzitet rada po osobi ostao je stabilan s prosjekom od 5 sati po korisniku, što ukazuje na dosljednost u pružanju usluga uz istovremeno širenje baze korisnika.

Ova područna služba Obiteljskog centra ne provodi programe kojima bi cilj bio specifično prevencija nasilja.

Odjel za mentalno zdravlje ZZJZDNŽ

Zavod za javno zdravstvo, kroz svoju specijaliziranu Službu za mentalno zdravlje, djeluje kao ključna zdravstvena spona u očuvanju emocionalne i psihičke stabilnosti šire populacije. Njegova uloga nadilazi klasično liječenje te Zavod predstavlja središte preventivnog rada koje kroz mrežu savjetovališta omogućuje građanima brz i dostupan pristup stručnjacima bez administrativnih prepreka. U kontekstu društvenih problema poput nasilja, Zavod pruža esencijalnu psihološku prvu pomoć žrtvama, fokusirajući se na sanaciju trauma i prevenciju dugoročnih poremećaja. Zavod utječe na smanjenje recidivizma, dok edukacijski programi usmjereni prema mladima grade otporniju zajednicu sposobnu prepoznati i komunicirati o mentalnim izazovima. Prema podacima područnog Odjela u Dubrovniku u 2024. godini broj žrtava nasilja u obitelji koji su potražili pomoć u Odjelu za mentalno zdravlje je 6, a u 2025. godini broj žrtava nasilja u obitelji koji su potražili pomoć u Odjelu za mentalno zdravlje je 10.

Udruga DEŠA

Udruga DEŠA Dubrovnik provodi niz aktivnosti usmjerenih na pomoć ženama žrtvama nasilja, ali i šire na osnaživanje žena i obitelji. DEŠA ne pruža samo izravnu pomoć žrtvama, nego djeluje i preventivno i edukativno, s ciljem dugoročnog smanjenja nasilja i osnaživanja žena u zajednici. Na temelju dostupnih podataka, njihove ključne aktivnosti su:

a) Psihosocijalna podrška i savjetovanje:

- pružanje individualne pomoći i podrške ženama koje su doživjele nasilje;
- rad na emocionalnom osnaživanju i oporavku žrtava;
- mogućnost kontaktiranja uživo, telefonom ili e-mailom.

b) Edukacije i radionice:

- organiziranje radionica i edukativnih programa za žene žrtve nasilja;
- radionice na temu jačanje samopouzdanja, osobni razvoj i izlazak iz nasilnih odnosa;
- grupe podrške u sigurnom okruženju.

c) Osnaživanje i reintegracija:

- poticanje žena na aktivno uključivanje u društvo i tržište rada;
- razvoj vještina i samostalnosti kroz različite programe.

d) Suradnja s institucijama

- suradnja sa socijalnim službama, policijom i pravosuđem;
- uključivanje u širi sustav zaštite žrtava nasilja;
- doprinos boljoj koordinaciji pomoći na lokalnoj razini.

e) Podizanje svijesti i prevencija:

- sudjelovanje u kampanjama i obilježavanju važnih datuma (npr. Dan borbe protiv nasilja nad ženama);
- edukacija javnosti o problemu rodno uvjetovanog nasilja i njegovim uzrocima.

U 2024. godini ukupno je 70 korisnika, žrtava i svjedoka nasilja u obitelji koristilo usluge udruge Deša. Od tog broja, 61 su bili novi korisnici/ce, a 9 postojeći kojima se kontinuirano pruža podrška iz prethodnih godina. Ukupan broj korisnika, žrtava i svjedoka nasilja u obitelji u 2025. godini je 80. Od ukupnog broja, 67 su novi korisnici/ce, a 13 postojeći kojima se podrška pruža kontinuirano iz prethodnih godina. Ukupan broj usluga u 2024. godini bio je 791, a u 2025. 804, što je prikazano u Tablici 12.

Tablica 12. Usluge pružene od strane udruge DEŠA

	2024.	2025.
Emocionalna podrška	240	239
Praktične informacije i pomoć	229	288
Informacije o pravima	150	154
Pravno savjetovanje	24	29
Psihološko savjetovanje	25	50
Grupno savjetovanje	-	0
Pratnja na sud (u ulozi osobe od povjerenja)	14	13
Pratnja na druge institucije	14	5
Pratnja (ostalo)	-	1
Poslano mišljenje za individualnu procjenu	67	22
Savjetovanje - stručna osoba (socijalni radnik/ca zaposleni u organizacijama članicama Mreže podrške i suradnje)	28	3
Ukupan broj usluga	794	804

Caritas Dubrovačke biskupije – sigurna kuća

Sigurna kuća „Josipov dom“ djeluje od 2021. godine i osigurava smještaj, savjetovanje i psihosocijalnu podršku žrtvama nasilja u obitelji. U nju može biti smješteno 8 osoba. Smještajem, koji traje do 6 mjeseci, iznimno godinu dana, pružaju se usluge stanovanja, prehrane, psihosocijalnog tretmana te podrška u brizi o zdravlju, podrška pri pronalaženju zaposlenja, predškolskog i školskog odgoja djece.

Tijekom 2024. i 2025. godine zabilježene su značajne fluktuacije u pružanju socijalnih usluga u okviru Sigurne kuće i popratnih oblika stručne pomoći. U promatranom razdoblju broj korisnika Sigurne kuće porastao je s ukupno 5 osoba (2 odrasle i 3 djece) u 2024. na 12 osoba (6 odraslih i 6 djece) u 2025., premda je zabilježen pad ukupnog broja noćenja s 1283 na 628, što upućuje na kraći, ali intenzivniji prosječni boravak po korisniku. Struktura stručne pomoći u 2025. bilježi porast angažmana psihologinje (99 sati u odnosu na prethodnih 86), dok je rad socijalne radnice smanjen s 368 na 225 sati. Vidljiva je i reaktivacija Obiteljskog savjetovišta u segmentu problematike obiteljskog nasilja; dok u 2024. nisu zabilježeni korisnici u tom specifičnom području, u 2025. tretmanom je obuhvaćena jedna četveročlana obitelj kroz 13 individualnih, jedno obiteljsko i tri bračna savjetovanja, čime se potvrđuje širenje izvaninstitucionalne stručne potpore.

Grad Dubrovnik i Dubrovačko-neretvanska županija

Grad Dubrovnik i Dubrovačko-neretvanska županija provode mjere zaštite žrtava nasilja kroz razvoj strategija, javnih politika i preventivnih programa. Njihova uloga uključuje financiranje i podršku udrugama te organizaciju edukacija i kampanja usmjerenih na podizanje svijesti i jačanje stručnih kapaciteta. Također, osiguravaju koordinaciju između institucija poput socijalnog rada, policije i pravosuđa kako bi sustav pomoći žrtvama bio učinkovit i pravodoban.

Grad je donio Strategiju za zaštitu, prevenciju i podršku žrtvama nasilja u obitelji (2025.–2030.), s ciljem:

- poboljšanja sustava pomoći;
- veće sigurnosti žrtava;
- bolje koordinacije institucija.

Županija je osnovala Županijski tim za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, u kojem sudjeluju:

- centri za socijalni rad,
- policija,
- sudovi,
- zdravstvene ustanove,
- udruge (npr. DEŠA).

REZULTATI KVANTITATIVNOG ISTRAŽIVANJA

Troškovi policijskog sustava

Procjena troškova rada policijskih službenika temelji se na izračunu bruto satnice izvedene iz važeće proračunske osnovice i koeficijenata složenosti poslova radnog mjesta, sukladno Uredbi o nazivima radnih mjesta, uvjetima za stjecanje zvanja i koeficijentima složenosti poslova policijskih službenika (NN 22/24). Prema navedenoj Uredbi, osnovni koeficijent varira od 1,6 za policajca III. kategorije do složenijih radnih mjesta, poput vođe sektora ili policijskog inspektora, gdje se koeficijenti progresivno uvećavaju iznad 2,30. Za potrebe izračuna uzet će se jedinstveni prosječni koeficijent od 2,0. Ovaj se koeficijent primjenjuje na proračunsku osnovicu koja u 2026. godini iznosi 1.015,00 eura. Kako bi se izvela precizna jedinica troška za operativnu analizu, dobiveni bruto iznos dijeli se s prosječnim mjesečnim fondom od 174 radna sata, što omogućuje kvantificiranje cijene rada po satu angažiranog službenika.

- Prosječan trošak policijskog službenika po satu: $(1015,00 \text{ eura} \times 2,0) / 174 \text{ sati} = 11,67 \text{ eura po satu}$
- Prosječan broj operativnih resursa po intervenciji je 3.

Tablica 13. Procjena troška policijskih intervencija

	2024.	2025.
	Ukupan trošak (EUR)	
PU Dubrovnik	7.229,57	6.984,50
PP Ploče	1.592,96	1.960,56
PGP Gruda	2.573,24	1.960,56
PP Ston	1.960,56	1.838,03
PP Lastovo	122,54	367,61
PP Metković	3.553,52	4.411,26
Ukupno	17.032,37	17.522,51

Analiza troškova unutar ustrojstvenih jedinica Policijske uprave dubrovačko-neretvanske ukazuje na stabilnost ukupnih rashoda uz blagi uzlazni trend. Naime, ukupni troškovi na razini svih obuhvaćenih postaja porasli su sa 17.032,37 eura u 2024. godini na 17.522,51 eura u 2025. godini, što predstavlja inkrementalni porast od 2,87%. Centralnu ulogu u financijskoj strukturi zadržava PU Dubrovnik, koja generira približno 40% ukupnih troškova, unatoč zabilježenom smanjenju rashoda od 3,39% u promatranom razdoblju.

Divergentni trendovi uočljivi su na razini lokalnih postaja. Dok PP Metković bilježi najznačajniji apsolutni porast troškova (24,14%), dosegnuvši 4.411,26 eura u 2025. godini, PGP Gruda bilježi snažnu kontrakciju rashoda od 23,81%.

Troškovi zatvorskog sustava i probacije

Troškovi zatvorskog i probacijskog sustava koji proizlaze iz kaznenih djela povezanih s nasiljem u obitelji predstavljaju značajan teret za javne financije. Iako nemamo izdvojene i precizne podatke koji se odnose isključivo na Dubrovačko-neretvansku županiju, dostupni agregirani podaci na razini države omogućuju okvirnu procjenu tih troškova za cijelu Hrvatsku, pa se proporcionalno može izračunati koliki bi bio trošak za DNŽ. Uzimajući u obzir prosječne izdatke po zatvoreniku, trajanje kazni te udio kaznenih djela vezanih uz nasilje u obitelji u ukupnoj zatvorskoj populaciji, moguće je izračunati približan financijski učinak ovog društvenog problema. Prema podacima dostavljenim iz Uprave za zatvorski sustav i probaciju, prosječni trošak po jednoj osobi lišenoj slobode iznosi:

- za 2024. indirektni trošak 66,37 eura, a direktni 8,16 eura
- za 2025. indirektni trošak 75,66 eura, a direktni 8,49 eura

Tablica 14. Broj novoprijavljenih osoba na izdržavanju kazne zatvora ili istražnog zatvora zbog nasilja u obitelji

	2024.	2025.	2024.	2025.
	Br. novoprijavljenih		Trošak (EUR)	
Zatvorenici	227	241	15.065,99	18.234,06
Istražni zatvorenici	704	705	46.724,48	53.340,3
Ukupno	931	946	61.790,47	71.574,36

Podaci prikazuju statistiku novoprimljenih osoba u zatvorski sustav zbog kaznenog djela nasilja u obitelji (čl. 179.a KZ/11) za 2024. i 2025. godinu. Tablice razlikuju dvije kategorije: osobe na izdržavanju kazne zatvora te osobe u istražnom zatvoru. U kategoriji pravomoćno osuđenih zatvorenika, broj novoprimljenih porastao je s 227 u 2024. na 241 u 2025. godini. S druge strane, broj istražnih zatvorenika (osoba u pritvoru tijekom trajanja postupka) ostao je gotovo identičan, sa 704 slučaja u 2024. na 705 u 2025. godini. Vidljivo je da je broj ljudi u istražnom zatvoru značajno veći od onih koji su na kraju primljeni na odsluženje kazne, što ukazuje na to da se istražni zatvor redovito koristi kao preventivna mjera kod ove vrste kaznenog djela.

Vidljivo je također da ukupni troškovi zatvorskog sustava povezani s novoprijavljenim osobama rastu sa 61.790,47 eura u 2024. na 71.574,36 eura u 2025. godini, što predstavlja povećanje od približno 16 %.

Tablica 15 Procjena troška zatvorskog i probacijskog sustava za DNŽ

Godina	Ukupni trošak RH (EUR)	Procijenjeni udio DNŽ (≈3% stanovništva)	Procijenjeni trošak DNŽ (EUR)
2024.	61.790,47	3 %	1.853,71
2025.	71.574,36	3 %	2.147,23

Procjena se temelji na udjelu stanovništva Dubrovačko-neretvanske županije u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske (~3%). Stvarni trošak može odstupati ovisno o regionalnim razlikama u stopi kaznenih djela i primjeni istražnog zatvora.

Troškovi pravosudnog sustava

Troškovi prekršajnog postupka definirani su Prekršajnim zakonom (NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, 114/22) te predstavljaju sveobuhvatan skup izdataka koji, prije svega, uključuju troškove ovlaštenog tužitelja nastale upotrebom tehničkih sredstava, analiza i vještačenja pri utvrđivanju prekršaja, kao i sve proračunske izdatke suda isplaćene za svjedoke, vještake, tumače, očevidce te dovođenje okrivljenika. Nadalje, ovi troškovi obuhvaćaju paušalne iznose za rad tijela koja vode postupak, uključujući općinske sudove pri odlučivanju o prigovorima te Visoki prekršajni sud RH u žalbenim postupcima kojima se utvrđuje prekršajna odgovornost. U ukupni iznos ulaze i putni troškovi okrivljenika, izdaci za liječenje neosiguranih osoba tijekom zadržavanja, nužni izdaci oštećenika i njihovih zastupnika, kao i troškovi te nagrada branitelja. Konačna paušalna svota utvrđuje se sukladno posebnim propisima, pri čemu sud u obzir uzima složenost i trajanje samog postupka te imovno stanje okrivljenika.

Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22, 36/24, 72/25, 13/26) definira troškove kaznenog postupka. Dio troškova kaznenog postupka isplaćuje se iz sredstava tijela koje vodi postupak, a naplaćuju se kasnije od osoba koje su ih dužne nadoknaditi, osim onih koji su nastali u tijelima koja se financiraju iz državnog proračuna te nužni izdaci postavljenog branitelja i postavljenog opunomoćenika oštećenika kao tužitelja u postupku zbog kaznenih djela za koja se progoni po službenoj dužnosti. U slučaju osuđujuće presude, sud će okrivljeniku naložiti obvezu snošenja troškova kaznenog postupka, osim ako utvrdi da postoje zakonski razlozi za njegovo djelomično ili potpuno oslobađanje od te obveze.

Sukladno članku 25. Zakona o sudskim pristojbama, u slučajevima kada vrijednost predmeta spora nije moguće utvrditi prema posebnim propisima niti odredbama samog Zakona, propisana je fiksna osnovica u iznosu od 1.327,22 eura. Nadalje, prema važećoj Uredbi o tarifi sudskih pristojbi (NN 37/23), za podneske poput tužbe, protutužbe ili prigovora protiv platnog naloga i rješenja o ovrsi, visina pristojbe izravno ovisi o vrijednosti spora.

- S obzirom na to da zakonski pretpostavljena vrijednost od 1.327,22 eura ulazi u razred za koji se plaća sudska pristojba u iznosu od 53,09 eura.

Procjena troškova je napravljena tako da se broj pokrenutih postupaka u kojima je prvostupanjska presuda donesena tijekom dvije promatrane godine pomnožio sa sudskom pristojbom.

Tablica 16. Procjena troška pravosudnog sustava

	2024.	2025.	2024.	2025.
	Broj pokrenutih postupaka		Ukupan trošak (EUR)	
Općinski sud u Dubrovniku čl. 179.a KZ-a	28	22	1.486,52	1.167,98
Općinski sud u Dubrovniku ZZNO	68	5	3.610,12	2.919,95
Općinski sud u Metkoviću čl. 179.a KZ-a	5	5	265,45	265,45
Općinski sud u Metkoviću ZZNO	77	51	4.087,93	2.707,59
Ukupno			9.450,02	7.060,97

S obzirom na to da konačni iznosi za vještačenja, iskaze svjedoka i ostale dokazne radnje ovise o tijeku samog postupka i variraju od slučaja do slučaja, ova procjena obuhvaća isključivo paušalne troškove, čime predstavlja minimalni predviđeni iznos troškova i snažnu podcijenjenost ukupnih troškova.

Troškovi socijalnih usluga

Za sektor socijalnih i specijaliziranih usluga, EIGE istraživanje navodi tri metodološka pristupa mjerenju ukupnih troškova:

- trošak usluge pomnožen s brojem korisnika usluga (model jediničnih troškova),
- ukupni operativni trošak usluge za nasilje u intimnim partnerskim odnosima (model ukupnih operativnih troškova),
- udio ukupnih operativnih troškova određene organizacije koji se pripisuje uslugama za nasilje u intimnim partnerskim odnosima (proporcionalni model operativnih troškova).

U ovom istraživanju koristi se prva metoda kojom se troškovi obračunavaju na temelju troška usluge. U ovom dijelu procijenjeni su troškovi usluga koje pruža Zavod za socijalni rad, Obiteljski centar, Zavod za mentalno zdravlje ZZJZDNŽ, udruga DEŠA, kao i usluga sigurne kuće. Procijenjena vrijednost određena je:

- za savjetovanja i podršku koristilo se važećim preporukama intervala cijena nadležnog ministarstva,
- za procjenu cijene pravnog savjetovanja korištena je Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (NN 138/23).

Ovakav pristup osigurava određenu razinu usklađenosti i transparentnosti u procjeni troškova. Međutim, važno je napomenuti da su stvarni troškovi u ovoj procjeni vjerojatno podcijenjeni, budući da se temelje na okvirnim vrijednostima koje ne odražavaju u potpunosti sve specifičnosti i tržišne uvjete relevantne za ovu aktivnost.

$$\text{Trošak} = \text{br. usluga} \times \text{cijena usluge}$$

Cijene usluga koje su korištene:

- savjetovanje – min. 17,00/max. 26,5 eura;
- psihosocijalno savjetovanje, individualno – min. 21,62/max. 25,62 eura za 1 sat;
- psihosocijalno savjetovanje, grupno – min. 13,37/max. 16,75 eura za 2 sata;
- psihosocijalna podrška – min. 21,62/max. 25,62 eura za 1 sat;
- pravno savjetovanje – 100,00 eura (za usmene pravne upute, mišljenja i savjetovanja odvjetniku pripada nagrada za svaki započeti sat 50 bodova, a svaki bod je 2 eura).

U sustavu socijalne skrbi u Hrvatskoj ne postoji jedinstveni fiksni normativ sati po slučaju nasilja jer svaki predmet varira po složenosti. Troškovi u sustavu vezani su za kategorije prikazane u Tablici 17.

Tablica 17. Troškovi Zavoda za socijalni rad

Kategorija rada	Opis aktivnosti		
Neposredni rad	Razgovori s korisnicima, terenski izvidi, psihologijska i socijalna obrada, sudjelovanje na sudskim ročištima, suradnja s policijom.		
Posredni rad	Pisanje stručnih mišljenja i izvješća timova, koordinacija s institucijama, administracija u aplikaciji Socskrb, urudžbiranje i dostava podataka.		
Materijalni troškovi	Putni troškovi (gorivo, službeno vozilo), poštanske usluge (preporučene pošiljke), hitni prijevoz žrtve (karte ili auto) te osnovne potrepštine (hrana, higijena).		
Posebni troškovi hitnih intervencija i vještačenja	<ul style="list-style-type: none"> · Pripravnost i noćni rad: naknade za stručne djelatnike u pripravnosti te uvećanja za rad noću, vikendom ili blagdanom (npr. izlazak na teren u 02:00 h). · Sudska vještačenja: dodatni troškovi angažmana vanjskih stručnih vještaka u sudskim postupcima. 		
Mjere zaštite djece i posebni skrbnici	Stručna pomoć i podrška	79,63 EUR mjesečno	Troškovi prijevoza vođa
	Intenzivna stručna pomoć i nadzor	132,72 EUR	Troškovi prijevoza vođa
	Nadzor nad osobnim odnosima	106,18 EUR	Troškovi prijevoza vođa
	Posebni skrbnik (Split)	Prema tarifi Centra za posebno skrbništvo	Visoki troškovi: dolazak iz Splita u DNŽ na ročišta i terenske posjete.
Smještaj u sigurne kuće	Prosječno 2 smještaja godišnje (prioritet su mjere opreza i udaljenje počinitelja). Izazov je popunjenost kapaciteta u regiji i nespremnost žrtava na napuštanje prebivališta. Financiranje je osigurano iz proračuna Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (MROSP).		

Iako varijabilnost predmeta i nedostupnost detaljnih evidencija onemogućuju točnu brojčanu procjenu ukupnog troška, tablični prikaz nedvojbeno ukazuje na visoku financijsku opterećenost sustava. Vidljivo je da kumulativni učinak operativnog rada, terenskih izlazaka i specijaliziranih pravnih mjera generira znatne izdatke koji uvelike nadilaze standardne administrativne postupke.

Poseban financijski teret predstavljaju savjetodavni tretmani (Obiteljski centar, Zavod za mentalno zdravlje ZZJZDNŽ). Budući da su ove ustanove centralizirane u Dubrovniku, korisnici iz udaljenih područja poput Pelješca ili Konavala ostvaruju znatne troškove prijevoza, što ujedno otežava i samu dostupnost usluge.

Za procjenu troškova vezanih uz djelovanje Obiteljskog centra u slučajevima nasilja korištene su prethodno navedene tarife po satu psihosocijalnog savjetovanja prema naputku nadležnog ministarstva.

Tablica 18. Procjena troška za Obiteljski centar, Područni ured Dubrovačko-neretvanske županije

Broj korisnika		Procjena utrošenih sati po korisniku		Ukupan trošak (EUR)			
2024.	2025.	2024.	2025.	2024.		2025.	
				min.	max.	min.	max.
18	25	5		1.945,80	2.305,80	2.702,50	3.202,50

Odjel za mentalno zdravlje važna je karika u sustavu podrške žrtvama nasilja. Procjenjuje se da korisnice odlaze na terapiju jednom tjedno tijekom cijele godine, što iznosi oko 50 terapija po korisnici godišnje. Ova procjena učestalosti odlazaka na terapiju djelomično proizlazi iz kvalitativnog istraživanja i razgovora sa žrtvama nasilja u obitelji. Cijena tretmana preuzeta je iz Cjenika zdravstvenih usluga Hrvatske liječničke komore, sukladno Zakonu o liječništvu (NN 121/03, 117/08).

- Individualna psihoterapija - 55,00 eura po seansi

Šifarnik HZZO-a određuje nešto drukčije cijene dijagnostičko-terapijskih postupaka, ali u ovom slučaju odlučili smo izračunati tržišnu vrijednost aktivnosti.

Tablica 19. Procijenjeni troškovi Odjela za mentalno zdravlje ZZJZDNŽ-a

	2024.	2025.	2024.	2025.
			Ukupan trošak (EUR)	
Broj korisnica	6	10	16.500,00	27.500,00

Povećanjem broja korisnica proporcionalno se povećao i procijenjeni ukupni trošak, koji je porastao sa 16.500,00 eura u 2024. na 27.500,00 eura u 2025.

Troškovi specijaliziranih usluga žrtvama nasilja

Specijalizirane usluge obuhvaćaju one usluge koje su usmjerene na žrtvu, kao što su skloništa, telefonske linije za pomoć, centri za podršku žrtvama, savjetovanje i zagovaranje te državne intervencije (koordinacijske funkcije).

Tablica 20. Procjena troška za usluge pružene od strane udruge DEŠA

	2024.		2025.		2024.		2025.	
	Ukupan trošak (EUR)				Trošak po korisnici (EUR)			
	min.	max	min.	max	min.	max	min.	max
Emocionalna podrška	5.188,80	6.148,80	5.167,20	6.123,20	74,10	87,80	64,60	76,50
Praktične informacije i pomoć	3.893,00	6.068,50	4.896,00	7.378,60	55,60	86,70	61,20	92,20
Informacije o pravima	2.550,00	3.975,00	2.618,00	4.081,00	36,40	56,80	32,70	51,00
Pravno savjetovanje	2.400,00	2.400,00	2.900,00	2.900,00	34,30	34,30	36,30	36,30
Psihološko savjetovanje	540,50	640,50	1.081,00	1.281,00	7,70	9,20	13,50	16,00
Pratnja na sud	302,70	358,70	281,10	333,10	4,30	5,10	3,50	4,20
Pratnja na druge institucije	302,70	358,70	108,10	128,10	4,30	5,10	1,40	1,60
Pratnja			21,60	25,60	0,00	0,00	0,30	0,30
Poslano mišljenje za individualnu procjenu	1.448,50	1.716,50	475,60	563,60	20,70	24,50	5,90	7,00
Savjetovanje	476,00	742,00	51,00	79,5	6,80	10,60	0,60	1,00
Ukupno	17.166,30	20.342,30	17.382,50	20.598,50	245,20	290,60	217,30	257,50

Ukupni troškovi rastu u 2025. u odnosu na 2024. Minimalni ukupni trošak povećava se sa 17.166,30 eura na 17.382,50 eura, dok maksimalni raste s 20.342,30 eura na 20.598,50 eura. Ovakav umjereni porast ukazuje na kontinuitet u opsegu pruženih usluga, uz moguće povećanje cijena pojedinih aktivnosti ili njihovo intenzivnije korištenje.

S druge strane, trošak po korisnici pokazuje suprotan trend, odnosno smanjenje u 2025. Minimalni trošak po korisnici pada s 245,20 eura na 217,30 eura, a maksimalni s 290,60 eura na 257,5 eura. To sugerira da se uz slične ukupne troškove usluge pružaju većem broju korisnica, čime se postiže veća troškovna učinkovitost. Drugim riječima, raspoloživi resursi raspoređuju se na širi krug korisnica, što rezultira nižim prosječnim troškom po osobi, iako ukupna razina izdvajanja ostaje približno ista.

Caritas je poslao podatke o svojim izravnim troškovima:

- 280,60 eura po korisniku mjesečno u 2024. i 354,48 eura po korisniku mjesečno u 2025.
- 2.700,00 eura donacija i volontera u 2024. te 1.650,00 eura u 2025.

Osim toga Caritas je dostavio i podatke o savjetovanju čiji su troškovi procijenjeni po istoj metodi kao i troškovi udruge DEŠA te su prikazani u sljedećoj tablici.

Tablica 21. Procjena troška Sigurne kuće (Caritas Dubrovačke biskupije)

	2024.	2025.	2024.	2025.
	Ukupni trošak (EUR)		Trošak po korisniku (EUR)	
Izravni troškovi	16.836,00	51.045,12	3.367,20	4.253,76
volonteri	2.700,00	1.650,00	540,00	137,50
savjetovanja	12.686,16	10.309,50	2.537,23	859,12
Ukupni troškovi	32.222,16	63.004,62	6.444,43	5.250,38

Ukupni troškovi iz tablice pokazuju značajan porast u 2025. godini u odnosu na 2024. Naime, troškovi su se povećali s 32.222,16 na 63.004,62 eura, što predstavlja gotovo udvostručenje troška.

Grad Dubrovnik je u 2025. godini izdvojio 25.000,00 eura za sufinanciranje programa i projekata udruga civilnog društva koji pružaju podršku žrtvama nasilja u obitelji.

REZULTATI KVALITATIVNOG ISTRAŽIVANJA

Induktivna analiza

Rezultati kvalitativnog dijela istraživanja troškova nasilja u obitelji u DNŽ strukturirani su kroz dvije faze analize. Prva se oslanja na induktivni pristup transkriptima provedenih intervjua sa ženama koje imaju iskustvo nasilja u obitelji. Induktivna analiza omogućila je da sami transkripti i autentična iskustva ispitanica oblikuju strukturu troškova, čime se uvažavaju specifičnosti lokalnog konteksta poput ekstremno visokih cijena najma nekretnina, troškova putovanja do udaljenih institucionalnih centara te izazova izoliranosti unutar specifične geografije županije. Identificirane kategorije, od izravnih zdravstvenih i pravosudnih izdataka do kompleksnih gubitaka bračne stečevine i ekonomske snage, ne predstavljaju samo ekonomske pokazatelje, nego mapiraju dubinu sustavnog iscrpljivanja žena. Ovakav *bottom-up* okvir osigurava da se dobiveni podaci iz intervjua precizno povežu s EIGE metodologijom djelujući kao poveznica između proživljenog iskustva u specifičnom lokalnom kontekstu i standardiziranih ekonomskih kategorija.

Procesom induktivne tematske analize, inicijalni skup od 46 kodova, generiranih izravno iz iskaza ispitanica, podvrgnut je postupku aksijalnog kodiranja kako bi se identificirale dubinske poveznice i sličnosti među podacima. Kroz iterativni pregled transkripata kodovi su grupirani u šest osnovnih kategorija troškova koje odražavaju ključne aspekte puta žrtve kroz sustav:

1. troškovi pravosudnog sustava i administrativni procesi,
2. stanovanje i troškovi relokacije,
3. logistički troškovi i troškovi zbog tromosti sustava,
4. izravni osobni troškovi (zdravlje i psihosocijalna podrška),
5. socijalni troškovi i preuzimanje financijske odgovornosti za djecu,
6. ekonomsko nasilje, gubitak bračne stečevine i dugoročna ekonomska šteta.

Utvrđene kategorije postavljene su tako da prate kronološki put koji žrtva nasilja u obitelji prolazi od samog trenutka nasilja i prvog susreta sa sustavom. Osim toga, one ukazuju i na hijerarhiju institucionalnog i egzistencijalnog pritiska. Analiza započinje troškovima pravosudnog sustava, kao najdominantnijom preprekom, te se nastavlja kroz stambenu problematiku i logističke izazove koji su specifični za DNŽ. Središnji dio analize posvećen je osobnim i socijalnim troškovima, dok se zaključna razmatranja fokusiraju na gubitak imovine i trajno slabljenje ekonomske moći žrtve, čime se zaokružuje slika o kumulativnom ekonomskom iscrpljivanju.

Troškovi pravosudnog sustava i administrativni procesi

Troškovi pravosudnog sustava i pratećih administrativnih procesa predstavljaju najizrazitiju financijsku barijeru s kojom se ispitanice suočavaju u pokušaju prekida nasilnog odnosa i traženja zaštite. Ova kategorija ne obuhvaća samo izravne izdatke za odvjetničke usluge, koji su prema iskazima ispitanica primarni izvor financijskog iscrpljivanja, već i širok spektar

troškova povezanih s višekratnim podnošenjem prijave te vođenjem različitih parnica za ostvarivanje prava iz brakorazvodnih i skrbničkih procesa.

U kontekstu analize provedene u DNŽ, pravosudni se sustav pojavljuje kao prostor u kojem se generiraju visoki oportunitetni troškovi; dugotrajnost postupaka i složenost birokracije prisiljavaju žene na dugogodišnje financijsko investiranje u neizvjestan ishod. Kodovi poput obostrane prijave za nasilje dodatno ukazuju na specifičan teret u kojem se žrtva, uslijed manipulacije sustavom od strane počinitelja, nalazi u situaciji da plaća vlastitu obranu dok istodobno pokušava dokazati nasilje. Prema EIGE klasifikaciji, ovi se troškovi svrstavaju u javne i privatne izdatke za civilno i kazneno pravosuđe, no kroz induktivnu prizmu jasno je da oni za žrtvu predstavljaju prvu točku u kojoj se njezina ekonomska sigurnost izravno sukobljava s tromim institucionalnim okvirom.

Analiza transkripata ukazuje na to da pravosudni troškovi nisu jednokratni izdatak, već kumulativni teret koji raste s trajanjem postupaka. Učestalo referiranje na tromost sustava i na dugotrajnost pravosudnih postupaka u izravnoj je korelaciji s povećanjem administrativnih troškova, jer svaki odgođeni proces ili ponovljeno ročište generira nove izdatke za pravno zastupanje i pristojbe. Prema EIGE metodologiji, ovi se troškovi klasificiraju kao izravni javni i privatni rashodi, no induktivni pristup otkriva da oni za neke sugovornice znače svjesno odricanje od osnovnih životnih potreba kako bi se financirala pravna bitka za sigurnost.

Iz intervjua su vidljivi sljedeći iznosi:

- ročišta: cijena jednog izlaska odvjetnika na ročište kreće se od 200,00 eura do 300,00 eura (S3, S7);
- pravni podnesci i žalbe: jedna žalba košta oko 380,00 eura (S4), dok je podnošenje tužbe oko 300,00 eura (S3);
- savjetovanje: inicijalni kratki sastanci (oko 40 min) naplaćuju se oko 100,00 eura (S3);
- postupak razvoda: cijena varira od 500,00 eura (sporazumni, podijeljen trošak) do procijenjenih 1.000,00 eura ako nema dogovora (S7);
- sudske kazne: žrtve ponekad snose i troškove kazni proizašlih iz postupaka (npr. 200,00 eura kod obostranih prijava, S4).

Nadalje, analiza intervjua pokazuje da pravosudni troškovi istovremeno predstavljaju i polugu za daljnje iscrpljivanje kroz tzv. pravno nasilje, a rezultiraju i apsurdnim situacijama u kojima se jednokratne socijalne pomoći koriste isključivo za podmirenje sudskih pristojbi. Poseban problem predstavlja sustav cenzusa za besplatnu pravnu pomoć; žrtve s minimalnim primanjima često se smatraju „prebogatima“ za sustav, čime upadaju u zonu financijske neodrživosti. U takvim okolnostima, teret financiranja pravde prebacuje se na organizacije civilnog društva (npr. udruga DEŠA) ili ovisi o *pro-bono* angažmanu odvjetnika koji pristanu na takav angažman. Konačno, troškovi nisu samo financijski jer se namjerno odugovlačenje procesa od strane počinitelja koristi kao alat za ekonomsko slabljenje žrtve, čime se pravni sustav pretvara u produženu ruku zlostavljanja koja izravno umanjuje obiteljsku imovinu i egzistencijalnu sigurnost žena.

Tablica 22. Struktura administrativnih i pravosudnih troškova na teret žrtve

Troškovi pravosudnog sustava i administrativni procesi	Citati sugovornica
Pravosudni troškovi	<p>...dva puta izlazak na sud. Ja mislim, ako se ne varam, da je 300 eura svaki put ili 200 eura, ne mogu se sjetiti. Ali mogu to pogledati, imam račun. A onda je bilo 300 eura za tužbu. Odvjetnica mi je stvarno izašla u susret, nije mi naplatila puno toga što je radila. Što mi je super, jer sam se prvo našla s drugom odvjetnicom i ona mi je naplatila 100 eura odmah za 40 minuta savjetovanja. Što je normalno, to je njihova cijena, razumijem to, ali ova druga žena mi je stvarno toliko toga, i pozive napravila i mailove poslala, a nije mi ništa naplatila. Tako da mislim da mi je možda sve skupa... toliko puta sam bila kod nje, tražila tu dozvolu oca za putovanje, tražila ovo i ono... ja mislim da sam joj sve skupa 200 eura do sad platila za savjetovanje, vjerojatno će doći još toga. (S3)</p> <p>Neki dan sam samo za jednu žalbu dala 380 eura. Moralo se predati u zadnji čas, ali hoću vam reći, sve je na meni. Nije to tako strašno, kažem vam to kao žena koja se uzdignula, ali smatram da bi se trebalo malo više razgovarati o tome, možda kroz medije ili sustav, da se ta alimentacija brže pokrene. (S4)</p> <p>Dobila sam tih 130 eura i onda, kako sam saznala da se to može računati kao socijalna kategorija, uspjela sam angažirati besplatnu pravnu pomoć, odvjetnika u Dubrovniku, jer se tamo i vodi ta parnica. Da me on zastupa besplatno. (S6)</p>
Razvod	<p>Čekam da podnesem tužbu za razvod. S druge strane, postoji neki signal za dogovor. Bili smo u Centru, ali nismo uspjeli postići dogovor oko alimentacije i skrbnništva, pa je to trebalo ići na sud. Sad ja trebam podnijeti tužbu. (S2)</p> <p>A razvod sam sama podmirila. Razvod je bio 500 eura zato što je njegova odvjetnica navodno bila suglasna da bude sporazumni, pa sam pola platila ja, pola on. Inače bi bila 1000 eura jer sam ga ja pokrenula. (S7)</p>
Obostrana prijava za nasilje	<p>Ja sam imala, to je bila moja greška, odvjetnicu koja mi je rodica. I onda nisam u početku plaćala, sada to ima i dvije strane, jer onda je mene bilo sram poći, nisam dobila adekvatnu pravnu pomoć. Onda se dogodilo da moj muž, koji je fizički nasrnuo na dijete, je oslobođen, a ja koja sam u tom trenutku rekla grubu riječ koju je on rekao, da sam ja rekla, sam osuđena. Da, dobila sam i neku kaznu, možda nekih 200 eura, ali nisam to platila nego sam uložila žalbu. (S4)</p> <p>I onda navlačenje na nekakve stvari, da bih ja sama počinila prekršaj. To je uspio.... To jer sam reagirala burno, instinktivno sam zaštitila dijete. Međutim, nisam smjela i dobila sam prekršajnu prijavu, pa se onda nisam mogla zaposliti. Pa sam onda imala mjere nadzora od Centra. I onda je drugi put isto to napravio. Evo, prije par dana. I to još znači... To još traje. (S5)</p>
Odugovlačenje i pravno iscrpljivanje	<p>Prošlo je dvije godine, bila su četiri pripremna ročišta na koja nije trebalo dolaziti. Ali stvar je u tome da njegov odvjetnik oteže. To je uvijek ili odgađanje pripremnog ročišta ili podnesak donese u krivom trenutku, pa se ne može... ne stigne moj odvjetnik reagirati. Očito, što da vam kažem... Onda me još i tako dotiče, optužuje me... Znači, on je i dalje psihički i pravni provokator. Kao, ja sam takva, a on oteže i radi sve drugačije. Ja sam uspjela saznati da imam besplatnu pravnu pomoć, a on, kako bi se reklo „ispliva na vodu“ – dođe mu svako ročište 600 eura da plati odvjetnika. (S6)</p> <p>On odugovlači s tom rastavom, a to nikome nije u interesu. (S4)</p>
Tromost sustava (kao multiplikator troškova)	<p>Nakon prijave policiji, reagiralo je Državno odvjetništvo. Prije dvije godine sam dala izjavu i to je još u postupku. Podignuta je optužnica i imam pravo pokrenuti imovinsko-pravni postupak za naknadu nematerijalne i materijalne štete. Još razmišljam o tome. Znam da on nema novaca da to plati, a bojim se da bi, ako završi u zatvoru, njegov izlazak mogao biti poguban za mene. Zbog tog straha možda neću tražiti odštetu koja mi pripada. (S9)</p> <p>U međuvremenu je pokrenuo tužbu protiv mene za stan za koji tvrdi da je njegov, jer mu se odbijala administrativna zabrana. Mislim, to je smiješno, to će na kraju biti po pola, ali to će trajati par godina. Stvar je u tome da sam privatnim istraživanjem došla do toga da se predmet vodi kod jednog suca koji je otišao u mirovinu prošle godine i predmet je ostao negdje u ladici. (S6)</p>

Stanovanje i troškovi relokacije

Pitanje stanovanja predstavlja jednu od najkompleksnijih barijera u procesu osamostaljenja žrtve, osobito unutar specifičnog socio-ekonomskog konteksta Dubrovačko-neretvanske županije. Ova kategorija obuhvaća izravne troškove preseljenja, najma nekretnina te popratne izdatke koji nastaju neposredno nakon razdvajanja.

Lokalna specifičnost DNŽ drastično modificira visinu ovog troška jer su cijene najмова ekstremne, a dugoročni najam teško je pronaći osobito ako su u pitanju djeca, kako kaže jedna sugovornica „... ići s četvero djece tražiti stan... lakše bi te primili da imaš četiri kučka nego četvero djece“ (S2). Ovakav pristup žrtvama s djecom dodatno sužava ionako malen izbor dostupnih stanova. Osim toga sugovornice ističu kako se suočavaju i s nemogućnošću pronalaženja cjelogodišnjeg smještaja, što stvara nesigurnost i stres: „Svi žele iznajmiti samo za zimu“ (S3).

Zbog specifičnog oblika županije (izoliranost Dubrovnika, otoci, Pelješac, dolina Neretve), trošak logistike i transporta prilikom preseljenja značajno raste te generira nove potrebe za žrtve (poput potrebe za automobilom kako bi mogle doći do radnog mjesta ili odlaziti na liječenje). Uz sve već spomenute probleme treba istaknuti kako su cijene nekretnina i osnovnih potrepština u DNŽ među najvišima u državi, a medijalne plaće često ne prate taj rast. To stvara ekonomski raskorak koji pada na leđa žrtve nasilja u obitelji. Nasuprot tome, žrtve ne kreću od nule, već iz generiranog duga. Kako je jedna sugovornica rekla „život kreće ispočetka“ (S6). Stoga ekonomska cijena nerijetko uključuje oslanjanje na neformalne mreže podrške (obitelj i prijatelje) što u nekim slučajevima stvara nove dužničke odnose. Kako su tržišni uvjeti (stanarine, odvjatničke tarife) nedostupni prosječnim primanjima žrtve, obitelj i prijatelji prestaju biti tek emocionalna potpora i postaju i ključni financijski dionici. Citati ispitanica potvrđuju da je za neke pomoć u obliku majčina kauča ili posuđenog novca od prijateljice jedini faktor koji sprječava beskućništvo. Ovo upućuje na tezu da sustav zaštite u DNŽ često počiva na neplaćenom i neformalnom radu žrtvine okoline, a ne na stabilnim institucionalnim rješenjima.

Iz intervjua se mogu izdvojiti sljedeći konkretni iznosi:

- visoki tržišni najam u Dubrovniku: doseže iznos od 1.200,00 eura mjesečno, što predstavlja ekstremno visoku barijeru unatoč deklarativnom razumijevanju stanodavaca (S1);
- prosječna cijena najma u Dubrovniku: iznosi oko 750,00 eura – 900,00 eura mjesečno (S2);
- minimalni najam izvan Dubrovnika: kreće se u rasponu od 270,00 eura do 500,00 eura (S3, S6), pri čemu najniži iznosi često podrazumijevaju vrlo male jedinice (npr. garsonijera od 27 m²);
- inicijalni kapital (polog): obvezna stavka koja obično iznosi jednu mjesečnu najamninu (S6);
- trošak mobilnosti i opremanja: budući da su jeftiniji stanovi često izolirani, javlja se trošak kupnje i održavanja rabljenog automobila, uz popratne troškove opremanja novog kućanstva od nule.

Tablica 23. Struktura troškova stanovanja i relokacije na teret žrtve

Stanovanje i troškovi relokacije	Citati sugovornica
Preseljenje	<i>Troškovi preseljenja... pa dobro, košta, ali ja to sad ne mogu točno novčano izraziti. Moj brat ima kombi, pa je on neke stvari prebacio. Ja imam auto sa sedam sjedala u koji može puno toga stati, pa sam i tako prevozila. Mislim, djeca su već velika, pomogli su tako da su i oni nosili stvari. (S2) Mislim, uvijek ima troškova oko selidbe, ali prebacivanje stvari nisam morala platiti jer imam prijatelje koji su mi pružili tu uslugu. (S3)</i>
Stanarina	<i>To je stvarno užas. Ali evo, pogodila se situacija da sam slučajno naletjela na jednu ženu koja nije odavde i ima stan u ... Imali su jako loša iskustva s prijašnjim podstanarima; stan je bio skoro devastiran. Oni su to sredili koliko su mogli i onda sam došla ja s djecom. Prihvatili su me upravo radi djece, tako su mi rekli. Trošak stana, odnosno najam, iznosi 1.200,00 eura mjesečno. (S2) Cure i ja smo odselile. Znači sad ja plaćam stanarinu... ja plaćam stanarinu 900 eura mjesečno, baš je skupo. (S3) Od tada sam u najmu stana. Znači, što se tiče nekih troškova, stanarina je minimum 300 eura. Od 300 do 500, recimo. (S5) Nisam počela od nule, nego od debelog minusa i dugovanja. Čak smo posuđivali za moju bolest. [...] Eto, tako da vam je to financijski... Ja potpuno razumijem žene; ako nemaju neko zaleđe... Ja imam mamu, a to je stara mama kod koje već živi dvoje ljudi. I kad dođem ja, ja moram na kauč, a kad dođe kći, ja moram na pod. Ili će ona na pod? (S6) Sama nisam imala vlastiti stan da se maknem. Ovako, znači ja sam u 27 kvadrata, to je garsonijera, i morala sam dati novce unaprijed. Pošto je stanarina 270 eura, morala sam dati 270 eura pologa plus jednu stanarinu. Tu mi je izašla u susret i posudila prijateljica jer to nisam imala. Mislim, nisam mogla. (S7)</i>
Troškovi nakon preseljenja	<i>Teško je to pretvoriti u novac, u nekakve novčane iznose. Neke stvari jednostavno potrošiš ili ih puštiš. Recimo, dosta mi je odjeće i stvari ostalo tamo. Djeca se u svemu tome ne mogu ni snaći, pa im onda radije kupim novo. Iako, imam i prijatelje koji imaju stariju djecu pa mi pošalju odjeću, pa se nekako kombiniramo i ništa im ne fali. (S2) Ali sam kupila za cure krevet, to sam isto našla na Facebooku za 100 eura, krevet na kat, to je super. Ali puno toga, ono kad seliš onda skontaš... ja sam ostavila kuću, pa onda moraš kupiti puno onih gluposti zapravo koje ne računam odmah. Znači, sve sam ostavila, i suđe i neke dječje stvari isto, neke igračke i robu, da on može doći tu. Ali onda moraš kupiti...Kkupila sam krevet, kupila sam svjetla, nekoliko njih, kupila sam tepih. Moraš kupiti puno toga, tu je bilo par stotina eura troškova sigurno. (S3) Prijavom nasilnika odmah dobiješ njegovu mržnju, njegovo sve, tako da ja nemam ni osobnih stvari. Već godinu dana... nešto sam uspjela odjeće uzeti. Privremeno sam kod prijatelja, kod mame. Ne mogu sebi platiti podstanarstvo. Sve mi je uskraćeno. Kako ništa nemam, fali mi sve, od osobnih stvari koje su ostale dolje, pa do onoga što trebam svakodnevno koristiti. Evo, ja sam onkološki bolesnik, nemam ni sokovnik, ne mogu si cijediti svježe sokove. Znači, to je jednostavno teško procijeniti. (S6) Što se tiče oštećene imovine, da. Pri raskidu veze potpuno mi je uništio svu odjeću, šminku i diplomu. Morala sam ponovno tražiti izdavanje diplome i doslovno kupiti cijelu novu garderobu jer nisam imala ništa. Uništio mi je i nešto zlata. Često je znao bacati i uništavati stvari. (S8)</i>
Lokalne specifičnosti	<i>Evo, samo to sam uzela, uzela sam „pod mus“, na rate, stari Golf, star 20 i nešto godina. Vozim se njime sama, jer se ne mogu jednostavno uskladiti s autobusom. I onda ja vozim tako sama, gledam kako ću poslije posla otići i vratiti se u bolnicu. (S6) Pa to što sam morala kupiti novi auto. Znači, i svi ti troškovi što idu uz to... mislim, nije novi, nego auto koji je koštao 950 eura. I koji je trebalo registrirati, na kojem je trebalo nešto promijeniti. Moraš imati auto... mislim, ja moram. Evo, odavde gdje sam podstanar do posla imam sigurno četiri, četiri i pol kilometra, ja to pješke ne mogu. Jer ja imam 100% oštećenje organizma, 80% na noge, imam mišićnu bolest i ja to ne mogu pješke. Znači, meni auto nije luksuz, nego mi je stvarno potreba. (S7) Registracija auta... mislim, ovaj auto što ja vozim je poklon od tate. To je stari auto koji je prešao 460 tisuća kilometara. Taj auto treba održavati. To je toliko troškova... Ja sam se jutros spremala doći ovamo. Znaš, meni svaki dan treba najmanje 10 eura samo za osnovno. Ako ću još nešto na tržnici kupiti, treba mi još 5 eura. (S9)</i>

Uz sve navedeno, fizičko razdvajanje od nasilnika predstavlja ključnu točku u procesu prekidanja ciklusa nasilja. Bez jasnog prostornog razgraničenja, žrtva ostaje izložena nasilnim obrascima. Dodatnu težinu procesu osamostaljenja daje činjenica da žrtve u proces razdvajanja najčešće ne ulaze same, već s djecom, čime se njihova ekonomska odgovornost umnogostručuje.

Logistički troškovi i troškovi zbog tromosti sustava

Specifičnost DNŽ, s njezinim geografskim diskontinuitetom i udaljenošću sekundarnih i tercijarnih institucija od manjih mjesta poput Ploča i Metkovića, nameće žrtvama nasilja u obitelji značajan financijski i logistički teret. Analiza transkripata otkriva da ekonomski trošak nasilja ne prestaje činom razdvajanja, već se nastavlja kroz iscrpljujući proces navigacije kroz sustav koji je okarakteriziran tromošću i neusklađenošću. Troškovi puta predstavljaju kontinuirani odljev sredstava koji izravno ugrožava ionako narušenu egzistenciju žrtava. Ispitanice navode kako su dolasci na sud ili u Hrvatski zavod za socijalni rad „stalan trošak“ (S7) posebno za one koje ne žive u Dubrovniku. Žrtve su prisiljene unaprijed financirati troškove puta (npr. odlazak u Split na liječenje ili u Dubrovnik na sud), dok im država refundira sredstva s odmakom od po nekoliko mjeseci. U uvjetima rasta cijena goriva i inflacije, ovaj odmak djeluje kao prisilni beskatmatni zajam državi od strane socijalno najugroženije skupine. Tromost sustava u DNŽ-u nije samo administrativni problem, već izravni uzročnik ekonomske degradacije žrtve. Procesi koji traju godinama (u nekim slučajevima predviđeno trajanje od preko 3 godine) sprječavaju žrtvu u planiranju budućnosti i ostvarivanju prava. Zbog odugovlačenja brakorazvodnih parnica i čekanja da se riješe administrativni procesi (u nekim iskazima i do godinu dana), žrtve ostaju bez zakonske alimentacije, dok istovremeno moraju servisirati troškove podstanarstva.

Analiza pokazuje da je sustav javne potpore u županiji reaktivan, a ne proaktivan. Pomoć lokalne uprave (općine i gradovi) opisuje se kao rijetka i nedostatna (samo jedna sugovornika ističe kako je dobila jednokratnu pomoć od lokalne uprave/samouprave od 360,00 eura). U nekim slučajevima udruge djeluju kao supstitut za državu (DEŠA, Solidarna i Poseban prijatelj). Ove udruge financiraju različite usluge, od plaćanja izlaska odvjetnika na sud (cca 300,00 eura po izlasku), prekvalifikacije žrtava nasilja u obitelji radi lakšeg zaposlenja i stjecanja ekonomske neovisnosti (1.800,00 eura) te pružaju usluge pravnog i psihološkog savjetovanja. Bez ove sekundarne mreže, žrtve bi bile prepuštene isključivo komercijalnim cijenama na tržištu.

Što se tiče usluge besplatne pravne pomoći, iako zakonski postoji, u manjim sredinama je teško dostupna jer lokalni odvjetnici često odbijaju takve slučajeve, što žrtvu ponovno vraća na trošak odlaska u Dubrovnik.

Ekonomska održivost žrtava u DNŽ-u u mnogočemu ovisi o pomoći obitelji i prijatelja. Transkripti ukazuju na to da se preseljenja, prijevoz stvari i hitne financijske rupe rješavaju unutar privatne mreže. Ova vrsta pomoći funkcionira kao nevidljivi kapital koji kompenzira rupe u sustavu, ali istovremeno stavlja žrtvu u položaj oslanjanja na druge. Osim toga na

radnom mjestu se ekonomska sigurnost žrtava uvelike oslanja na fleksibilnost i empatiju poslodavaca i kolega. Budući da procesi (sudovi, centri, liječnički pregledi) zahtijevaju stalno izbivanje s posla, bez ovog elementa žrtve bi bile izložene riziku od gubitka prihoda ili čak radnog mjesta.

Izgubljenost u sustavu definira se kao nedostatak centraliziranih informacija, što rezultira financijskim gubicima. Žrtve često tek godinama kasnije saznaju za prava koja su mogle ostvariti (npr. naknada za stanovanje ili besplatno dopunsko osiguranje). Činjenica da jedan Zavod ne komunicira s drugim (npr. mirovinsko i zdravstveno) prisiljava žrtve, koje su često u stanju šoka ili bolesti, na fizičko obilaženje institucija. Svaki takav propust u informiranju rezultira direktnim troškom (npr. plaćanje punog iznosa police osiguranja koju su mogle imati besplatno). Najteža posljedica „izgubljenosti“ je ona zdravstvena. Dugotrajno čekanje unutar sustava, uz nemogućnost plaćanja privatnih pregleda, dovodi do pogoršanja zdravstvenih stanja (npr. metastaziranje malignih bolesti), što u konačnici rezultira trajnim gubitkom radne sposobnosti i potpunim osiromašenjem.

Posebno zabrinjavajući aspekt ekonomskog položaja žrtava u DNŽ-u jest postojanje tzv. institucionalne zamke, gdje sustav penalizira pokušaje žrtve da ostvari dodatnu potporu. Analiza iskaza pokazuje da su socijalna davanja često postavljena kao međusobno isključiva, što žrtve stavlja u poziciju strateškog preživljavanja umjesto stvarne zaštite. Ispitanice navode kako prihvaćanje subvencioniranog stanovanja ili minimalne financijske pomoći često rezultira gubitkom inkluzivnog dodatka, iako je riječ o relativno malim iznosima (npr. 130,00 eura). Najznačajnija ekonomska šteta ne leži u samom gubitku mjesečnog dodatka, već u automatskom prestanku prava na besplatnu pravnu pomoć i besplatno dopunsko osiguranje što stvara fiksni mjesečni trošak i otežava pristup liječenju, koje je za mnoge ispitanice već narušeno zbog proživljenog nasilja: „Ako bih prihvatila pomoć u subvencioniranju podstanarstva... izgubila bih inkluzivni dodatak. A s njim gubim pravo na besplatnu pravnu pomoć i morala bih sama plaćati dopunsko osiguranje“ (S6).

Tablica 24. Logistički troškovi i financijski gubici uzrokovani administrativnim zastojsima

Logistički troškovi i troškovi zbog tromosti sustava	Citati sugovornica
Troškovi puta	<p><i>Dolasci na sud ili u Centar, mislim, s obzirom na to da nisam u Dubrovniku, sve je to trošak. (S6)</i></p> <p><i>Nažalost, to je tako, vi morate sve sami. Sve sama. Sva sreća da mi je, koliko-toliko u svemu ovome, u žongliranju posla i liječenja u Splitu... firma izašla u susret. Ja barem jednom tjedno minimalno idem tamo. (S7)</i></p>
Besplatni vidovi pomoći	<p><i>U tom trenutku sam bila sama. Moja tadašnja odvjetnica, nitko mi nije pomogao, ja sam sve to u tom cijelom šoku morala sama. Kad bih došla doma, nisam znala što radim, pa mi je jedina pomoć bila DEŠA, dao Bog da ih je još i više. Žena u tom trenutku teško može bilo što sama. (S4)</i></p> <p><i>Onda sam sada našla udrugu Poseban prijatelj i presretna sam, ne mogu vjerovati. Rekli su mi: „Pokaži mi rješenje“, i prvi put je nešto besplatno. Rade s njim, cura je divna, čak su nam dali i besplatan pokaz za prijevoz. (S4)</i></p> <p><i>Tražila sam nekog odvjetnika, ali nitko ovdje neće, znaš kako je to. Znači, ja ne znam imaju li ti odvjetnici koji su registrirani za pružanje besplatne pravne pomoći išta od toga. Oni su registrirani na nivou države, ima ih po nekoliko u svakoj županiji, ali stvarnost je takva da te odbiju. Ja sam išla od vrata do vrata i na kraju pitam: „Što da radim, imate li nekoga?“, i ona mi preporučila ovog mladog odvjetnika. Ja sam mu samo telefonski objasnila o čemu se radi. Inače, mi ovdje zapravo nemamo ništa. On je pristao i onda sam mogla podnijeti zahtjev, pa će ga država platiti, vjerojatno minimalno. Ali barem nemam one stvarne troškove, jer nitko ovdje u blizini neće prihvatiti takav slučaj. Rekli su mi da su stvarni troškovi 400 eura plus PDV samo za odlazak u Dubrovnik. Znači, to ide po sudskim bodovima. I neće, evo, redom... nitko, nitko, nitko. Nego sam ga našla baš u Dubrovniku (S6)</i></p> <p><i>Što se tiče fizičkih ozljeda, nisam trebala, ali trebala sam psihološku pomoć. Tako sam i došla do udruge DEŠA. Bila sam u stanju šoka, pa sam u DEŠU išla na individualne i grupne terapije. (S8)</i></p>
Pomoć obitelji, prijatelja i kolega	<p><i>Inače, na poslu stvarno imaju veliko razumijevanje za moju situaciju. Kad kažem da moram otići, stvarno mi izađu u susret. Nekad, ako trebam nešto obaviti, ne uzimam ni bolovanje. (S2)</i></p> <p><i>Sjećam se da sam ja pokupila stvari i pošla kod prijateljice jer sam se bojala da on ne bi došao do kuće. Onda, s vremenom... meni je tata došao ... odmah. Sutradan je kupio karte i kad je on stigao, mi smo se vraćali skupa. Nije me više toliko bilo strah. (S3)</i></p> <p><i>Firma mi je izašla u susret, pa su mi dozvolili da cjepkam godišnji odmor koji bih inače trebala povezati. Mislim, ovo je sad ružno, ne smijem reći jer firma time krši zakon. Znači, ja koristim dan, dva ili, eventualno, doktorica mi kaže da će otvoriti bolovanje. To je sad malo neizvedivo, ne mogu svaki dan otvarati bolovanje, to je sustav dijagnoza. To se onda reže, pa će opet biti na teret HZZO-a. I onda ću opet pasti na minimum od 70% plaće i tako. Borba. (S6)</i></p> <p><i>Ne znam kako mi je bilo, međutim, poslodavac me zvao i rekli su da će mi izaći u susret. Tako da, što se tiče toga, bilo je okej, a nakon toga mi je bilo tjedan dana odmora. Znači, ja samo pet dana nisam bila na radnom mjestu, nakon toga je bio odmor. Pet do deset dana, tako da sam ja taj period bila kod mame. (S7)</i></p>
Izgubljenost u sustavu	<p><i>A ja financijski nemam novca da uzmem odvjetnika jer sam smatrala da će mene, kao žrtvu obiteljskog nasilja, zastupati država i pravda. Međutim, kako je prošlo godinu dana, a nema ništa, ja sam išla osobno istraživati što, tko i kako, jer ja nemam nikakve povratne informacije. (S6)</i></p> <p><i>Ja sam pristala na sporazumni razvod. Kad je on to tražio... on jednostavno ne može, on niječe moju bolest, on ne može preuzeti obveze, ne može ništa učiniti za mene. Ne želi i bla bla. Nije mi dao novac da odem privatno obaviti nešto. Pa sam čekala četiri mjeseca u Splitu bez veze. Znači, to je strašno. I onda na kraju, kad su me operirali – metastaziralo je. Pa „gdje si bila?“ Gdje sam bila? U tim labirintima sam bila! Čekala sam bolnicu, ali nisam imala vezu. To je žalosno. Zaključak je da sam totalno razočarana u sve ustanove. Od zdravstva, policije, centra... (S6)</i></p>

Izravni osobni troškovi (zdravlje i psihosocijalna podrška)

Najneposrednija točka kontakta žrtve s ekonomskim teretom nasilja događa se u sferi zdravlja. Ova kategorija obuhvaća troškove nastale izravnim saniranjem fizičkih ozljeda i narušenog psihičkog stanja, što predstavlja kritičnu fazu u kojoj se odlučuje o daljnjoj sposobnosti žrtve da sudjeluje u pravnim i socijalnim procesima. Ovi troškovi nisu ograničeni samo na participacije ili lijekove; oni uključuju i skrivene izdatke poput hitnih medicinskih pregleda radi sudskog vještačenja te prve korake psihološke stabilizacije koji su često nedostupni unutar tromog javnog sustava.

Analiza intervjua pokazuje da su u zahvaćenim slučajevima izravni zdravstveni troškovi rijetko povezani s trenutnim fizičkim ozljedama. Umjesto toga, troškovi proizlaze iz somatizacije trauma (onkološka oboljenja, endokrini poremećaji) i narušenog mentalnog zdravlja za žene i djecu koji imaju iskustvo nasilja u obitelji.

Iako sugovornice ističu kako je „teško dokazati“ izravnu vezu između nasilja i teških oboljenja poput karcinoma ili poremećaja štitnjače, one same te dijagnoze vide kao izravnu posljedicu dugogodišnjeg života u strahu. Ovakve zdravstvene dijagnoze generiraju cijeli niz troškova: dijagnostike (privatni pregledi zbog dugih lista čekanja), putne troškove do većih medicinskih centara (Split, Dubrovnik), troškove smještaja tijekom liječenja, kupnja lijekova, vitamina i preparata i sl.

Područje mentalnog zdravlja je najizraženija kategorija troškova. Žrtve troše značajna sredstva na farmakoterapiju, psihoterapiju i alternativne metode suzbijanja anksioznosti, a posebno se ekonomski teret nasilja prenosi na djecu, pri čemu majke preuzimaju troškove dodatne edukacije i stručne pomoći kako bi djeca nadoknadila zastoje u razvoju ili obrazovanju uzrokovane traumom.

Zdravstveno stanje izravno utječe i na ekonomsku neovisnost žrtve. Bolovanja i nemogućnost obavljanja fizički zahtjevnih poslova smanjuju prihode kućanstva i otežavaju proces ekonomskog osamostaljivanja. Ovdje treba napomenuti i specifičnost DNŽ pri čemu za žene iz manjih i udaljenijih sredina, svaki pregled nosi trošak goriva, parkinga, cestarine, smještaja i izostanka s radnog mjesta, što dodatno iscrpljuje njihove ionako skromne resurse.

Iz intervjua se mogu izdvojiti sljedeći konkretni iznosi:

- privatni pregled magnetskom rezonancom: 400,00 eura (S5);
- privatni ultrazvučni pregledi: iako iznos nije fiksno naveden, S6 ističe da joj suprug nije dao novac za privatne preglede, zbog čega je čekala 4 mjeseca, što je rezultiralo metastazama;
- putni troškovi i smještaj: odlazak na kontrole u veće centre podrazumijeva trošak goriva, cestarine i najma stana za noćenje jer se ispitanice nakon teških pregleda ne osjećaju sposobnima za povratak (S1, S5, S6);

- privatna psihoterapija (odrasli): sve sugovornice su išle na neki oblik psihoterapije, jedna navodi cijenu od 50,00 eura po satu, uz učestalost od 3 do 4 puta mjesečno (S8);
- privatna dječja psihoterapija: S4 je kćer vodila privatno kod psihologice;
- stručna pomoć djetetu (rehabilitacijski edukator): 30,00 do 35,00 eura po dolasku uz dodatni trošak parkinga koji je u sezoni iznosio do 10,00 eura, pa je ukupni trošak jednog dolaska mogao doseći i 45,00 eura (S4);
- iako su osnovni lijekovi na recept (poput onih za štitnjaču ili antidepresiva) relativno jeftini, žrtve troše značajna sredstva na alternativne metode ublažavanja stresa; lijekovi na recept (participacija) iznose oko 8,00 eura po pakiranju (S3, S7), a prirodni pripravci i suplementi (*ashwagandha*, preparati za spavanje) 50,00 – 70,00 eura mjesečno (S3);

Tablica 25. Izravni osobni troškovi žrtve (zdravlje i psihosocijalna podrška)

Izravni osobni troškovi (zdravlje i psihosocijalna podrška)	Citati sugovornica
Zdravstveni troškovi	<p><i>U zadnje vrijeme imam dosta problema s anksioznošću. Ja sam dugo vremena, hvala Bogu, probavala prirodne lijekove. Mama mi je donijela neke prirodne lijekove, nešto za spavanje, neke stvari iz Amerike. (S2)</i></p> <p><i>Ja sam vam... Ne znam je li zbog stresa, to se ne može dokazati, ali dobila sam ginekološki tumor i dva puta sam operirana. To vam je tako, to su sve posljedice toga, ali pošto nema dokaza, onda to nitko ne priznaje. Dva puta sam operirana u deset mjeseci, znači, s tumorom na maternici. On, srećom, nije zločudni, ali je agresivan i, naravno, naravno... Zadnji put sam morala hitno na magnet koji nisam imala u bolnici u terminu, pa sam platila 400 eura privatno, pa onda kojekakve stvari, eto. (S5)</i></p> <p><i>Mislim, sve se to... Eto, sad imam i te troškove, i čvorove na dojčkama i troškove pregleda... I odlazim u Dubrovnik autom i vraćam se. Morala sam kupiti auto. ... I to je trošak, naravno. (S9)</i></p> <p><i>Ja sad ne mogu ni raditi sve poslove. Naravno, sad mi je pogoršano zdravstveno stanje. Radila sam u turizmu, ali to je teški fizički posao. Tako da ja to više nisam mogla. (S5)</i></p> <p><i>Pila sam lijekove, pila sam za smirenje. Nisam mogla spavati. Smršavjela sam 21 kilu, željezo mi je palo, slaba sam bila, svašta nešto... i otpala mi je kosa. Užas, da. Znači to je sve od stresa, Bože moj. (S6)</i></p>
Psihološka pomoć	<p><i>Ja sam i dan-danas kod psihologice. I dan-danas, znači, idem. Jer mi je to potrebno. Da nije bilo nje, ja ne znam... ne znam kako bih. Baš mi je pomogla da se oslobodim, jer sam doživljavala napade panike. Baš sam bila u onom najgorem mogućem stanju. (S7)</i></p> <p><i>Idem i sad i kod psihologa i kod psihijatra, na lijekovima sam. Na terapiji sam u psihoonkološkoj ambulanti. Hvala Bogu, zadnjih godina se više pridaje važnosti toj terapiji, da se vidi kako ona djeluje. Svatko će reći: „Fizički, ti više nemaš raka“, ali to su lijekovi koji rade nered u glavi. Tako da ja više nisam toliko sposobna, ni fizički ni psihički, da sad zaradim plaću i još nešto dodatno. (S6)</i></p>
Psihosocijalne posljedice za djecu	<p><i>Sad moja kćer ide kod psihologinje. Redovno ide. Najstariji sin se nije puno žalio i kad bi trebao. Tako nisam željela nekako na silu njega tjerati. Ali nekoliko puta je bio sam na psihoterapiji. (S1)</i></p> <p><i>Angažirala sam rehabilitacijskog edukatora kojeg sam plaćala 30 ili 35 eura po dolasku. Morala sam ga moliti da dolazi jer mu je bio problem parking tako da me dolazak koštao 45 eura. Morala sam sve to plaćati. Kćer sam, kao tinejdžericu, vodila privatno kod jedne psihologice. (S4)</i></p> <p><i>Sad, ja ne mogu ništa dokazati da je to od toga, ali... ima problema s težinom i u školi [kćij]. Meni su rekli kad sam je vodila kod psihologa, jednog pa u drugog, i u bolnicu i u Obiteljski centar su mi... U bolnici su dva, tri, četiri puta radili te individualizacije. (S5)</i></p>

- smanjenje plaće zbog bolovanja: pad na 70% iznosa plaće (S6) zbog dugotrajnog liječenja onkoloških i psihičkih posljedica;
- gubitak radnog mjesta: neke sugovornice navode da zbog zdravstvenih poteškoća više ne mogu raditi određene poslove (S5).

Socijalni troškovi i briga za djecu

Ovo poglavlje analizira duboke poremećaje u obiteljskoj strukturi koji nastaju kao izravna posljedica nasilja i separacije, s posebnim naglaskom na eroziju odnosa između oca i djece te potpuno preuzimanje financijske i logističke odgovornosti od strane majki. Rezultati istraživanja ukazuju na to da ekonomski teret nasilja nije samo izravan (gubitak imovine), već i dugoročan kroz gubitak neformalne podrške i roditeljskog doprinosa oca.

Jedan od najupečatljivijih socijalnih troškova je progresivni gubitak kontakta djece s očevima. Intervjui pokazuju da očevi često koriste prekid kontakta s djecom kao sredstvo kažnjavanja majke ili kao manifestaciju vlastite ljutnje zbog odlaska žrtve, čime djeca postaju sekundarne žrtve njihova odnosa. Obrasci ponašanja očeva variraju od potpune nezainteresiranosti do sporadičnih, površnih susreta koji ne pružaju stabilnost. Čak i kada majke potiču susrete, očevi često ne pokazuju inicijativu, što djeca jasno osjećaju.

U ekonomskom smislu, sve sugovornice navode gotovo identičan obrazac, očevi prestaju plaćati uzdržavanje ili plaćaju iznose koji su neproporcionalni njihovim primanjima i potrebama djece. Teret troškova života, obrazovanja, treninga i zdravstvenih potreba u potpunosti pada na majke, koje su često i same u teškoj financijskoj situaciji. Neke sugovornice opisuju borbu s očevima koji imaju visoka primanja, ali minimalno doprinose čak i u troškovima rehabilitacije ili izvannastavnih aktivnosti. Ova financijska samostalnost za mnoge žene nije stvar izbora, već nužde proizašle iz tromosti sustava koji ne prisiljava očeve na ispunjavanje obveza.

Raspad bračne ili partnerske veze često znači i gubitak šire obiteljske mreže (svekrva, svekar), koja je ranije služila za pomoć oko djece. Taj gubitak ima izravnu cijenu u obliku plaćanja bolovanja ili smanjenja radne učinkovitosti. Nadalje, neke sugovornice ukazuju i na gubitak podrške i od vlastite primarne obitelji. Umjesto zaštite, žrtve se često suočavaju s nabacivanjem krivnje zbog stresa koji proživljavaju njihovi bližnji. Zaključno, socijalni troškovi nasilja u obitelji očituju se kroz potpuni kolaps roditeljskog partnerstva. Majke postaju jedini ekonomski i emocionalni stup obitelji, dok se očevi, potpomognuti sporim pravosuđem, povlače iz svih oblika odgovornosti, ostavljajući djecu bez emocionalne i materijalne sigurnosti na koju imaju pravo.

Iz intervjuja se mogu izdvojiti sljedeći konkretni iznosi:

- alimentacija (izostanak ili fiksni premali iznosi): sugovornice navode da očevi ili ne plaćaju ništa („niti jedan cent“, S2) ili uplaćuju proizvoljne iznose poput 200,00 eura, što ne pokriva realne potrebe, pogotovo u slučajevima gdje otac zarađuje dvostruko više;

Tablica 26. Struktura socijalnih troškova i izdataka za skrb o djeci na teret žrtve

Socijalni troškovi i briga za djecu	Citati sugovornica
Narušeni odnosi djece i oca	<p>Znači, možda su bili dva-tri puta na kupanju kad bih ih ja poslala tamo, a ostalo ništa. Nema tu nekog interesa s njegove strane, to je skroz jasno. Mislim da djeca to i osjećaju, ali ga vole. Naravno da ga vole. (S2)</p> <p>A ja želim da one vide tatu, međutim da to bude više redovito, a na kraće vrijeme, jer on ih je do sad vidio četiri puta u godinu dana. (S3)</p> <p>Zapravo, ne ide u interesu ni njemu, bivšem mužu, ni ikome drugome. Niti obilazi djecu, niti išta. Samo se tako rasteže i odugovlači. Otac je izgubio kontakt s djecom, on se sad uzdigao, ljut je i protiv nas je. (S4)</p> <p>Tu je i jedna kćer koja je isto nakon mog odlaska pokušala ostati s njim jer je ona već punoljetna, tada je tamo napunila 18 godina. I ona nema nikakva prava. I onda kad je pokušala ostati s njim, da vidi, da se malo popriča s njim dok je on ljut na mene... ali ne, on je i tada s njom imao problem. Ona mu je postavila pitanje, bila je vika, prijetio joj je da ide iz doma i na kraju ju je otjerao. (S6)</p>
Alimentacija	<p>Tako da je u tome određeno koliko će vidjeti tata, kolika je alimentacija, jer on od tada nikakve pare, ništa nije dao. On je mogao... to je isto bilo dugo vremena prije nego je bio uhićen problem. (S3)</p> <p>Ništa još nemam, nikad mi ništa nije za djecu uplatio. Trebalo bi da se ta alimentacija brže pokrene. (S7)</p> <p>Nadam se da ćemo se i najstariji sin i ja zaposliti preko sezone, da imamo neki prihod, jer moj budžet se smanjio. Sve oko djece je na meni sad. Dakle, nikad nisam dobila ništa. Sve sam, upravo financirala sama. (S1)</p>
Preuzimanje financijske odgovornosti za djecu	<p>Što se tiče troškova, prvo je bilo to da smo djeca i ja došli do toga da nam on ne daje ništa što se tiče novaca. Znači, svaki trošak u kući, sve što je trebalo oko djece i svega ostaloga, snosila sam ja. I još je tako. (S2)</p> <p>Zato što ne mogu uopće računati na njega, da će išta i ikada platiti za alimentaciju. A djeca, naravno, što su starija, to je sve skuplje, uvijek ima nešto. Tako da, što sam htjela reći, mogu raditi, radim od kuće i jako sam sretna zbog posla. Stvarno volim svoj posao i mislim da su i oni zadovoljni sa mnom, tako da se nadam da će to trajati. Jer ovo je jedini način da ja mogu biti samohrana majka, znači raditi sve oko djece što treba i zaraditi dovoljno bez podrške od muža, da im mogu priuštiti sve što im treba. (S3)</p> <p>Sve, dan-danas, već dvije i pol godine. Dvije i pol godine bez ikakve pomoći. Sama, s dvoje djece, nikoga oko sebe. Nisam dobila niti jedan cent, ni od oca djece. To je još uvijek u fazi rastave. Tako da ja sve sama financiram. (S4)</p> <p>To je to što on od prije godinu dana ništa nije nju financirao, a dužan je. Ona je tada, u to vrijeme, bila četvrti razred srednje škole. Mislim, da ne govorim o svemu – imala je i materialnu zabavu i sve – a on nije ništa pomagao ni financirao. (S6)</p> <p>Sve oko škole, udžbenike, treninge, plaćanje računa, sve sam ja financirala. (S9)</p>
Gubitak društvene i obiteljske potpore	<p>Prije, dok sam živjela sa svekrvom i svekrom, mogla sam bolesno dijete ostaviti njima – mislim, ako nije bilo nešto jako ozbiljno. A sada, ako se bolest oduži, moram uzeti bolovanje. (S2)</p> <p>Znači, kad sam kod majke živjela. On je dolazio i tolike probleme radio da mi je majka u jednom momentu... Mislim, proživjela je toliki stres. A zaštitu od braće i sestre... Oni su očekivali da ću ja to prijaviti, riješiti. Da će to policija i Centar riješiti. I onda se nakon godinu dana toga dogodilo da je majka dobila moždani udar. I u tom momentu... uslijedio je razgovor s braćom i sestrom. „Pa kako ćeš? Pa materij će se nešto dogoditi.“ Ono, nekako nabacivanje krivnje. Da. A on će tu i dalje dolaziti. Kao, mi s njim moramo na lijep način zato što je on otac. „Kako ćemo ovo, kako ćemo ono. I bilo bi najbolje da se ti odseliš.“ (S5)</p> <p>Imam dva sina od 21 i 26 godina koji su se skroz maknuli od mene. U smislu, jer je ta imovina u pitanju, pa i baba i djed... svi su na toj strani. I filaju ih, i ja sam u biti sama samcata. (S7)</p>

- odjeća i obuća za djecu;
- školarine i učenički domovi;
- školski pribor i knjige: kupnja udžbenika i cjelokupna oprema za početak školske godine;
- troškovi specifičnih potreba i aktivnosti djeteta: redovito plaćanje treninga (plivanje i sl.) te nabavka glazbenih instrumenata i sl., plaćanje izleta i maturalnih zabava;
- oprema i tehnologija: kupnja i popravci mobitela koji su djeci neophodni za komunikaciju i školu.

Ekonomsko nasilje, gubitak bračne stečevine i dugoročna ekonomska šteta; ograničena radna sposobnost

Analiza iskustava ispitanica pokazuje da nasilje u obitelji često povezano sa sustavnim ekonomskim iscrpljivanjem koje žrtve i prije nego prekinu nasilnu vezu dovodi u stanje dugotrajne materijalne nesigurnosti. Dinamika financijske kontrole unutar braka, gubitak bračne stečevine nakon razdvajanja te značajni ekonomski troškovi s kojima se žrtva suočava po izlasku iz nasilne veze često stvaraju neprocjenjivu štetu po zdravlje i budućnost žena. Ekonomsko nasilje u partnerskim odnosima najčešće se manifestira kroz potpunu kontrolu nad prihodima ili, suprotno, kroz potpuno izbjegavanje financijskih obveza od strane nasilnika. Sugovornice navode kako su godinama bile prisiljene predavati vlastitu zaradu partnerima ili su pak bile jedine koje su snosile sve troškove kućanstva i djece dok je partner trošio novac na vlastite prioritete. Ovaj oblik nasilja često uključuje i svjesno ili nesvjesno stvaranje dugova pri čemu žrtve, uz to što su izložene različitim oblicima nasilja, postaju i nositelji ekonomske odgovornosti. Trenutak odlaska od nasilnika često označava početak nove faze ekonomske viktimizacije, gubitka bračne stečevine. Sugovornice svjedoče o tome kako su, bježeći od nasilja, često gubile posjed nad nekretninama i imovinu koju su ostavljale za sobom. Proces podjele imovine opisuje se kao dugotrajan, skup i neizvjestan. Sugovornice se suočavaju s namjernim otuđenjem imovine (partneri prepisuju imovinu na treće osobe kako bi izbjegli podjelu, S7), uskraćivanjem osobnih stvari (žene često napuštaju dom samo s osobnim dokumentima, a nekad i bez njih, S6, S7), manipulacijom pravnim sustavom (nasilnici koriste imovinu kao sredstvo ucjene, S7), svjesni da prekršajni postupci ne rješavaju imovinsko-pravna pitanja. Za pojedine sugovornice, cijena suživota s nasilnikom i kasnijeg izlaska iz takvog odnosa mjeri se u ekstremnim iznosima, što uključuje prodaju nekretnina i trajni gubitak obiteljskog nasljedstva (S1, S5). Ovi podaci ukazuju na to da nasilje ne uzrokuje samo trenutni manjak u kućnom budžetu, već dovodi do potpunog brisanja žrtvine ekonomske baze i njezine sposobnosti da stvori imovinsku sigurnost za sebe i djecu.

Osim izravnih financijskih gubitaka, istraživanje otkriva duboke slojeve neprocjenjive štete. To uključuje gubitak radne sposobnosti zbog narušenog zdravlja, troškove privatnih medicinskih pretraga koje su žrtve morale same financirati jer im nasilnik nije dopuštao

pristup zajedničkom novcu (S6), te gubitak posla zbog stigmatizacije (zbog prijave koju je bivši partner podnio protiv njih) ili nemogućnosti usklađivanja radnih obveza s brigom za djecu, brojnim sudskim ročištima i nadzorima centra za socijalnu skrb (S3, S4, S5).

Ekonomska slika nekih žrtava nakon nasilja je slika preživljavanja na rubu siromaštva. Sustav socijalne skrbi često postavlja cenzuse koji ne uvažavaju realne troškove podstanarstva, kredita i liječenja, ostavljajući zaposlene žene bez ikakve podrške jer im je plaća „prevelika“ za pomoć, a premala za dostojanstven život (S6). Dugotrajnost sudskih procesa za alimentaciju i podjelu imovine dodatno iscrpljuje njihove resurse, pretvarajući izlazak iz nasilja u dugogodišnju borbu za osnovnu egzistenciju.

Iz intervjua se mogu izdvojiti sljedeći konkretni iznosi:

- procjena izravne štete jedne ispitanice koja je tijekom braka i nakon odlaska iz nasilne veze bila prisiljena prodati dva stana: prvi je prodan za 70.000,00 eura, a drugi (obiteljski udio) za dodatnih 40.000,00 eura, kako bi se zatvorili financijski dugovi partnera i održalo ekonomsku stabilnost obitelji (S1);
- gubitak nasljedstva: neke ispitanice navode kako su se odrekle svog dijela nasljedstva ili su ga u potpunosti iscrpile pokušavajući održati egzistenciju ili financirati pravne bitke (S5);
- iznos koji država smatra dostatnim za život samca, što ispitanice navode kao nerealan cenzus koji ih sprječava u dobivanju pomoći, iznosi 440,00 eura (S6);
- minimalni iznos potreban za osnovnu hranu i namirnice s tržnice za ženu s jednim djetetom iznosi 10,00 do 15,00 eura dnevno (S9);
- mjesečni iznos inkluzivnog dodatka koji jedna od ispitanica prima i od kojeg pokušava preživjeti iznosi 162,00 eura (S7);
- iznos koji je jedna ispitanica uspjela uštedjeti na plaći nakon što se izborila za porezne olakšice na temelju invaliditeta je 30,00 eura mjesečno (S6);
- iznos mjesečne plaće koji se navodi kao nedovoljan za podstanarstvo i samostalan život u Dubrovniku je ispod 1.000,00 eura (S2).

Tablica 27. Indikatori ekonomskog nasilja i dugoročne financijske degradacije žrtve

Ekonomsko nasilje, gubitak bračne stečevine i dugoročna ekonomska šteta	Citati sugovornica
Ekonomsko iscrpljivanje tijekom veze	<p>Često stvari koje smo trebali platiti, nismo plaćali. I tako se trošilo još više novca nego je trebalo. (S1)</p> <p>Znači, on je financijski, ekonomski... ja sam bila uskraćena. Kod takvih osoba, dok si u braku, dok im ugađaš, oni imaju manipulaciju i kontrolu nad svim novcem. Tako da sam ja svih 20 godina braka svoj novac sa svog računa svaki mjesec prebacivala njemu i on je imao kontrolu nad tim koliko se troši. Da bih ja onda otkrila da je on meni radio iza leđa i da on ima ušteđevinu koju ja nemam – ja imam minuse. (S6)</p> <p>Imala sam specifičnu situaciju u kojoj sam uglavnom ja uzdržavala nas oboje jer on nije imao stabilno zaposlenje. Često je mijenjao poslove ili bi uzeo nenadano bolovanje iako nije bio bolestan. Tako da sam ja snosila većinu troškova. Roditelji su mi u tom periodu pomagali bankovnim transakcijama jer ja nisam mogla toliko zaraditi da uzdržavam dvoje ljudi. (S8)</p>
Gubitak bračne stečevine	<p>Ja sam u međuvremenu podnijela tužbu za pola onoga što on ima jer smo mi to u braku zajedno napravili, izgradili i otplatili kredit. (S2)</p> <p>Kad je intervenirala policija i kad je došlo do tog jednog verbalnog sukoba koji je bio najžešći dotad, policija je uzela sve te izjave i to je otišlo dalje. Stvar je u tome što su mene savjetovali, što ja nikada ne bih uradila. Savjetovala bih bilo koga u ovakvoj situaciji: ne slušati policiju kada kažu „idite vi sad negdje, sklonite se da se ne bi nastavilo“. Jer ja sam tako izgubila posjed u stanu kojeg je on zauzeo. Ostala sam ekonomski uskraćena i nisam dobila ništa. To se dogodilo prije godinu dana. U međuvremenu smo se mi razveli, ali nismo podijelili bračnu stečevinu jer on smatra da ja nemam ništa. Ono, kad iseliš, on smatra da si mu predao posjed. Sad to moram dokazivati. (S6)</p> <p>Znači, prije incidenta sam pokrenula razvod, na što mi je on u jednom momentu rekao: „U sve ćeš mi dirati, samo mi u imovinu i u prostor nećeš.“ Jer je znao da nakon razvoda slijedi to da ću tražiti podjelu bračne stečevine, na koju imam pravo. I mislim, on je svjestan da ću ja to dobiti, jer imam sve dokaze i pisane izjave, to je uopće nebitno. Meni je jednostavno stvari izbacio sve i nije mi dao pristup kući. Uzeo mi je auto, jer sam ja tražila da mi to auto, koje je isto bračna stečevina. Auto je prepisao na sina, to je sve bilo planirano da ja ne bih ništa dobila. (S7)</p> <p>Da se to nije tako dogodilo, ja bih vjerojatno bila podstanar. Da smo dijelili našu zajedničku imovinu, vjerojatno bih do sad završila na ulici. (S9)</p>
Ograničena radna sposobnost	<p>Centar za socijalni rad bi me znao nazvati u nezgodno vrijeme. Prve godine sam ja, prvenstveno zbog svog psihičkog stanja, morala raditi kod prijateljice, pa sam srećom mogla sve stizati i dogovarati se kako mi odgovara. I onda je bilo to da je muž prijavio da ja radim, a radila sam nekad do devet, deset navečer, ovisno o tome koliko posla bude u turizmu. Onda su mi prigovarali kako ja to radim, a ostavljam djecu. (S4)</p> <p>Ja radim inače kao samostalni poduzetnik. Znači, ja ne radim obično kao u firmi i nemam sate kad moram biti na poslu ili ne moram. Ja imam uglavnom ugovor da radim od 20 do 25 sati tjedno, ali to je okvirno. Nisam plaćena po satu, nego sam plaćena po usluzi. Drugačije ne bih mogla uz dvoje male djece. (S3)</p> <p>Svatko će reći: „Fizički, ti više nemaš raka“, ali to su lijekovi koji rade nered u glavi. Tako da, ne kažem ja, ja više nisam toliko sposobna, ni fizički ni psihički, da ja sad zaradim plaću i još nešto dodatno. (S6)</p> <p>Ja sad ne mogu ni raditi sve poslove. Naravno, sad mi je pogoršano zdravstveno stanje. To što sam radila, nisam mogla. Radila sam... kad sam imala taj prekršaj, je li? Radila sam u turizmu, ali to je teški fizički posao. Tako da ja to više nisam mogla. Onda sam otišla u ..., ali to je sezonski posao. (S5)</p> <p>Sad evo čekam što će mi doći od policije. Hoću li ja tu moći nešto dokazati drugačije? Svakako ću pokušati ne pristati na ono što je on rekao, jer to nije tako. Mislim da sam ponovno žrtva njegove manipulacije i to ću pokušati dokazati. A u slučaju da dođe ta prekršajna prijava, ja niti ću moći raditi. Ja sam teta u vrtiću, inače. (S7)</p>

Ekonomsko nasilje, gubitak bračne stečevine i dugoročna ekonomska šteta	Citati sugovornica
Procjena troškova	<p>Što se tiče troškova, dva stana, toliko je koštalo. To znači jedan stan je koštao 70.000,00 eura. I drugi stan smo prodali s mojom sestrom i na pola smo to raspolovili i došlo je 40.000,00 eura, to znači sve skupa nekih 110-120 tisuća eura. Mislim ja živim za svoju djecu, tako da meni novca nije žao. Ali kad bi se ne desilo to što se desilo, to bi bilo skroz drukčije. Imali bismo i stan i sve ništa nije bi bilo razbijeno. Šteta je psihička, financijska, fizička. (S1)</p> <p>Kako bih rekla, teško je to pretvoriti u novac, u nekakve novčane iznose. Neke stvari jednostavno potrošiš ili ih pustiš. (S2)</p> <p>Ali ja... odrekla sam se nekog dijela nasljedstva. Znači, sve što sam u imovini imala, dala bih da uložim u to sve. Da. Troškovi su ogromni. (S5)</p> <p>Nije stvar samo u novcu koji sam dala, nego u tome što mi je onemogućen normalan svakodnevni život. Evo, dva-tri dana sam samo sastavljala tu žalbu, zvala pravne službe po cijeloj Hrvatskoj. (S4)</p>
Život na rubu siromaštva	<p>Plaća mi nije niti 1000 eura, nego 900 i nešto. Čak i da živim u svojoj kući i da ne plaćam najam, ne bih mogla preživjeti od te plaće, ne znam što bih, vjerojatno bih morala čistiti tuđe apartmane. (S2)</p> <p>Država smatra da je za samca dovoljno 440 eura. I znači... Ja imam minimum. Imala bih toliko da sam na bolovanju. Pa normalno, znači ne mogu si priuštiti pomoć. Njima je to polazište, moja plaća je kao za dvoje ljudi po njihovim kriterijima, tako da po financijskom stanju oni nemaju razloga pomagati. [...] Jutros sam odmah predala taj putni nalog, a dobit ću novac za dva mjeseca. A ja moram u Dubrovnik, ponovno su cijene skočile. Eto, tako da vam kažem, tu nema nikakve pomoći ni od koga. Od ministarstva, od ovoga... kako se zove za plaću... Mirovinskog. Na Mirovinskom su mi rekli da mogu predati za tjelesno oštećenje. Od njih nema naknade. Oni su meni samo priznali invalidnost. Eto, hvala Bogu, sredila sam to sada da bih imala koeficijent 0,3, pa da su mi manja davanja, ili imam onaj koeficijent 1 za plaćanje poreza preko plaće. Eto, to je ušteda. Dobijem sad mjesečno 30 eura više. Ali opet, što sam ja sve morala napraviti? Bez novaca se ne može ništa. (S6)</p> <p>Radim, a za plaću koju zarađujem plaćam stanarinu, pa bi mi baš trebala pomoć. Zvala sam drugu DEŠA gdje su oni rekli da trenutno nemaju sredstava, ali da mogu dogovoriti psihološku terapiju. Imam taj inkluzivni dodatak od 162 eura, jedva. Ako se snalazim, to vam je ono baš preživljavanje iz mjeseca u mjesec. (S7)</p> <p>Ali primanja su sve manja i manja. Znaš, meni svaki dan treba najmanje 10 eura samo za osnovno. Ako ću još nešto na tržnici kupiti, treba mi još 5 eura. Pa zima mi bude najteža. (S9)</p>
Nesigurnost	<p>Nisam o tome ni razmišljala – ako sam uspjela zatvoriti financijsku konstrukciju za ovaj stan, onda je to u redu, ali ne može to vječno biti tako. Ja tu imam jedan veliki rizik, a to je da naša kuća nema uporabnu dozvolu. Imamo privremenu dozvolu za iznajmljivanje koja vrijedi do kraja 2026. godine. Naravno, sustav uvijek može reći da to više ne vrijedi. Prije je bilo dosta prilika da se to riješi, ali tko zna hoće li se to ikada riješiti. Postoji rizik što će biti i kako ćemo izdržati, a on mi je čak i zaprijetio da će mi ukinuti tu dozvolu. (S2)</p> <p>Ali isto radim part-time. Ali, dobila sam povišicu preko ljeta, gledam na to kao na providnost od Boga. I onda, jedino tako sam u stanju platiti stanarinu. I malo mi je ono... morat ću gledati kako ostvariti više prihoda, iako sad smanjujem cijenu stana. (S3)</p> <p>I ti stresovi i ona neizvjesnost, što će se dalje dogoditi. Uvijek su konstantne promjene. Znači, svaku godinu nove promjene. Preseljenje... promjena posla... nemam pojma... (S5)</p> <p>E, samo što ja sada nemam... ja ne znam za par godina hoću li biti živa. Mislim, nije ovo „crnjak“... to su jednostavno statistički podaci. Ja sam sad na preživljavanju, on će se sad uspjeti izboriti za sebe, a ja, eto... ne znam. I onda je to... tako da s financijske strane nemaš nikakvu pomoć, nemaš nikakvu pomoć. (S6)</p>

Analiza tipičnih putanja troškova

Nasilje nad ženama nije samo privatna stvar ili izolirani incident, nego je kompleksan proces koji sustavno iscrpljuje financijske i egzistencijalne resurse žrtve. Dok se DNŽ često percipira isključivo kroz prizmu turističkog blagostanja, stvarna slika preživljavanja žrtava nasilja otkriva duboke pukotine u sustavu podrške, pojačane specifičnim geografskim i ekonomskim preprekama.

Ključni faktori koji oblikuju ekonomsku sudbinu žrtava u ovoj županiji odnose se na geografsku fragmentiranost, izoliranost otoka i udaljenost ruralnih dijelova (poput doline Neretve) od administrativnog i zdravstvenog središta u Dubrovniku što nameće žrtvama ozbiljne logističke troškove. Drugi važan faktor odnosi se na paradoks turističke regije jer visoki troškovi života i ekstremne cijene najma nekretnina čine osamostaljivanje žrtve osobito teškim. Naposljetku, institucionalna inertnost (koja nije obilježje samo ove županije), a uključuje sporost pravosudnog sustava i rigidne imovinske cenzuse za ostvarivanje prava na pomoć često dodatno viktimiziraju žrtve i obeshrabruju ih u daljnjoj borbi za ostvarivanje njihovih temeljnih prava.

Ovaj dio kvalitativne analize temelji se na autentičnim iskustvima žena iz DNŽ. Za potrebe istraživanja izrađena su tri karakteristična profila, sintetizirana iz provedenih intervjua koji služe kao analitički modeli za dekonstrukciju putanja ekonomskog iscrpljivanja. Identificirani profili omogućuju dubinski uvid u kauzalnu povezanost između proživljenog nasilja, geografskih specifičnosti regije te sustavnih institucionalnih deficita.

Ovaj metodološki pristup služi kao nadopuna statističkim podacima i predstavlja dublji uvid u razumijevanje strukturnog nasilja kroz različite mehanizme koji uključuju prebacivanje ekonomskog tereta na žrtvu (od izravnih izdataka, poput troškova zdravstvene skrbi, samostalne skrbi za djecu i logistike u prometno izoliranim područjima) preko oportunitetnih troškova i gubitka ljudskog kapitala (suptilnih, ali dugoročnih oblika ekonomske degradacije koja često počinje već u nasilnom odnosu, uključujući gubitak radne sposobnosti, regresiju u karijernom napredovanju te eroziju financijske autonomije) do sustavne reprodukcije ovisnosti (interakcija nasilja i institucionalnih propusta poput neprilagođenih imovinskih cenzusa ili sporosti pravosuđa koji perpetuiraju ciklus ekonomske ovisnosti).

Profil 1: Zdravstveni kolaps i institucionalni labirint (S5, S6, S9)

*(Sinteza iskustava onkoloških bolesnica i žena
iz udaljenih dijelova županije – Metković/otoci)*

Ovaj profil ilustrira kako nasilje u kombinaciji s teškom bolešću i geografskom udaljenošću od centra (Dubrovnika) stvara neodrživ financijski pritisak koji izravno ugrožava život.

- Zdravstveni trošak kao posljedica ekonomskog nasilja: zbog partnerove kontrole financija i uskraćivanja sredstava za privatne preglede, žrtva je prisiljena čekati u sustavu javnog zdravstva. Rezultat je gubitak dragocjenog vremena, što dovodi do metastaza (ogroman neizravni trošak gubitka zdravlja). Kako bi spasila život, žrtva

naknadno troši uštedevinu na privatne MR preglede (cca 400,00 eura) i ultrazvuke jer sustav „ne prepoznaje“ hitnost kod žrtve nasilja.

- Logistika i putni troškovi: kontinuirani odlasci na terapije u Split ili Dubrovnik (gorivo, cestarine, parking) postaju svakodnevno opterećenje. Putni nalozi se refundiraju s višemjesečnim zakašnjenjem, što stvara rupu u tekućoj likvidnosti.
- Gubitak prihoda: zbog teške dijagnoze i nemogućnosti rada, žrtva pada na 70% plaće (bolovanje), što je nedovoljno za pokrivanje osnovnih životnih potreba i specifične prehrane/suplemenata.
- Institucionalna zamka: paradoksalno, ostvarivanje prava na inkluzivni dodatak (oko 130,00 eura) ili pokušaj rješavanja stambenog pitanja često dovodi do gubitka prava na besplatnu pravnu pomoć zbog prelaska imovinskog cenzusa, iako je žrtva realno bez gotovog novca.

Profil 2: Logistika samohrane majke u turističkoj regiji (S2, S3, S4)

(Sinteza iskustava majki u turistički skupim područjima/na otocima i strankinja s djecom)

Ovaj profil naglašava specifičnost DNŽ kao regije u kojoj su troškovi života ekstremni, a javna infrastruktura nedostatna, što žrtvu drži u stalnoj ekonomskoj ovisnosti ili dugovima.

- Stambena nesigurnost: u turističkim središtima najam stana doseže 900,00 eura do 1.200,00 eura mjesečno. Žrtva je često prisiljena raditi dodatne poslove u turizmu („čišćenje apartmana uz redovni posao“) samo kako bi pokrila stanarinu, dok joj u sezoni prijete izbacivanje zbog turističkog najma.
- Troškovi djece i „privatizacija“ skrbi: zbog nedostatka termina u javnim ustanovama (psiholozi, logopedi), majka plaća privatne rehabilitatore 30,00-35,00 eura po satu. Dodatni „nevidljivi“ trošak u DNŽ-u je parking u sezoni (npr. 10,00 eura za vrijeme trajanja djetetove terapije).
- Prometna ovisnost: zbog lošeg javnog prijevoza na otocima i ruralnim dijelovima (npr. Mljet, Pelješac), automobil nije luksuz nego nužnost. Žrtva troši značajna sredstva na održavanje starog automobila (npr. Golf s 460.000 km) kako bi uskladila radne obveze s prijevozom djece u školu i na aktivnosti.
- Administrativni troškovi strankinja: strane državljanke plaćaju dodatnih 125,00 eura mjesečno za obvezno zdravstveno osiguranje ako ih nasilni partner (namjerno) ne prijavi, uz visoke troškove prijevoda dokumenata i sudskih tumača.

Profil 3: Ekonomsko nasilje i gubitak bračne stečevine (S1, S7, S8)

(Sinteza iskustava žena kojima je sustavno uništavana imovina i otuđivana uštedjevina)

Fokus ovog profila je na izravnom financijskom iscrpljivanju kao alatu kontrole i kazne za napuštanje nasilnika.

- Otuđenje ušteđevine: žrtva nakon 20 godina rada otkriva da je zajednički novac nestao (partner ga je prebacio na tajne račune ili potrošio na ovisnosti), ostavljajući nju u dubokom minusu u trenutku razvoda.
- Izravna šteta na imovini: pri izlasku iz kuće ili tijekom sukoba, nasilnik uništava osobne stvari žrtve, dječji namještaj i informatičku opremu (mobitele, laptose). Trošak zamjene ovih osnovnih stvari iznosi nekoliko tisuća eura.
- Pravno iscrpljivanje: budući da besplatna pravna pomoć u praksi često zakazuje ili je neadekvatna, žrtva plaća privatne odvjetnike (oko 300,00 eura po izlasku na ročište). Nasilnik koristi svoju ekonomsku moć za „zatrpavanje“ suda podnescima, čime namjerno produljuje proces i povećava troškove žrtvi.
- Radna degradacija: zbog posttraumatskog stresnog poremećaja i stalnih pritisaka institucija (pozivi iz Centra ili policije usred radnog vremena), žrtva gubi posao ili je prisiljena napustiti bolje plaćene pozicije u turizmu koje zahtijevaju fizičku i psihičku izdržljivost koju ona više nema.

ZAKLJUČAK

Rezultati ovog istraživanja jasno potvrđuju da nasilje u obitelji, osobito nasilje nad ženama, predstavlja ne samo ozbiljan društveni i javnozdravstveni problem, već i značajan ekonomski teret za lokalnu zajednicu i društvo u cjelini. Analiza provedena na području Dubrovačko-neretvanske županije pokazuje da troškovi nasilja zahvaćaju cijeli institucionalni sustav, od policije i pravosuđa do zdravstvenih i socijalnih usluga, te da se značajan dio tereta prenosi izravno na same žrtve.

Kvantitativni nalazi ukazuju na kontinuirano opterećenje javnih sustava, pri čemu su posebno izraženi troškovi policijskih intervencija, sudskih postupaka te socijalnih i specijaliziranih usluga. Posebno zabrinjava što službeni podaci, na kojima se temelji kvantitativna analiza, vjerojatno značajno podcjenjuju stvarni opseg problema. Ukupne troškove nasilja u obitelji izuzetno je teško precizno utvrditi zbog ograničenja dostupnih podataka, neprijavljenih slučajeva i nemogućnosti potpune kvantifikacije svih relevantnih kategorija, osobito nematerijalnih. Ipak, na temelju dostupnih kvantitativnih pokazatelja i bez uključivanja nalaza kvalitativnog istraživanja, može se izvesti gruba procjena da ukupni troškovi na području DNŽ iznose oko 150.000,00 eura za 2025. Ovaj iznos treba promatrati kao donju granicu stvarnog ekonomskog opterećenja, budući da stvarni troškovi, uključujući dugoročne i nematerijalne posljedice, zasigurno značajno nadilaze ovu procjenu. Neprijavljeni slučajevi nasilja, nedostatak standardiziranih evidencija i fragmentiranost sustava predstavljaju ključna ograničenja u preciznom mjerenju troškova. Upravo ta „nevidljiva“ komponenta nasilja dodatno naglašava potrebu za sustavnijim prikupljanjem podataka i jačanjem institucionalne koordinacije.

Kvalitativni dio istraživanja, proveden kroz polustrukturirane intervjuje, otkriva strukturu troškova koje službena statistika ne vidi. Dok kvantitativni podaci govore o opterećenju sustava, kvalitativna analiza mapira sustavno ekonomsko iscrpljivanje žena te otkriva kompleksnost i dugotrajnost ekonomskih posljedica nasilja. Iskustva žrtava ukazuju na kumulativni karakter troškova, od gubitka prihoda i radne sposobnosti do troškova preseljenja, liječenja i pravne zaštite, koji često dovode do dugotrajne financijske nesigurnosti i socijalne isključenosti. Gubitak zdravlja, imovine i radnog statusa predstavlja nepovratnu štetu ljudskom kapitalu regije, dok tromost administrativnih procesa dodatno pojačava ekonomsku degradaciju. Posebna pozornost posvećena je mapiranju tipičnih putanja žrtava unutar sustava DNŽ, koje su identificirane primarno prema dominantnim troškovima u fazama procesiranja nasilja. Dok su te putanje poslužile kao analitički okvir, upravo je induktivna analiza omogućila uvid u njihovu unutrašnju dinamiku, otkrivajući pojedinosti iz prve ruke o troškovima koji se ne vide u proračunskim stavkama. Važno je naglasiti da ovi modeli nisu konačni; oni predstavljaju najčešće identificirane rute, ali ne iscrpljuju svu kompleksnost individualnih iskustava koja se često granaju u specifične, nelinearne pod-putanje koje u ovom istraživanju nisu mogle biti u potpunosti identificirane.

Ovo istraživanje, iako eksplorativno, pruža važan metodološki i empirijski temelj za buduća istraživanja u Republici Hrvatskoj. Primjena EIGE modela na lokalnoj razini pokazala se korisnom, ali i izazovnom, što upućuje na potrebu daljnje prilagodbe specifičnostima nacionalnog i regionalnog konteksta. U tom smislu, buduća istraživanja trebala bi obuhvatiti šire geografsko područje, veći uzorak i dodatne izvore podataka kako bi se dobila cjelovitija slika ekonomskih učinaka nasilja.

S aspekta javnih politika, rezultati jasno pokazuju da ulaganje u prevenciju nasilja i sustave podrške žrtvama nije samo društveno odgovorno, već i ekonomski racionalno. Smanjenje nasilja dovodi do smanjenja troškova za javne sustave, povećanja produktivnosti i očuvanja ljudskog kapitala. Stoga je nužno kontinuirano ulagati u edukaciju, ranu intervenciju, dostupnost skloništa i savjetovišta te jačanje međuinstitucionalne suradnje.

Na kraju, važno je naglasiti da iza svake brojke stoji konkretno ljudsko iskustvo obilježeno patnjom, gubitkom i borbom za sigurnost i dostojanstvo. Zato kvantifikacija troškova nasilja ne bi trebala biti sama sebi svrha, već alat za donošenje učinkovitijih odluka i izgradnju sustava koji će pravovremeno prepoznati, spriječiti i adekvatno odgovoriti na nasilje.

Literatura

Day, T., McKenna, K., & Bowlus, A. (2005). The economic costs of violence against women: An evaluation of the literature. *United Nations*, 1-66.

Direktiva (EU) 2024/1385 o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Službeni list Europske unije, L 2024/1385. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj>

Hazdovac Bajić, N. (2024). Zaštita i prava žrtava nasilja u obitelji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Kazneni zakon, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24 i 136/25, Narodne novine, Zagreb. Dostupno na: <https://mpudt.gov.hr/pristup-informacijama-6341/zakoni-i-ostali-propisi/zakoni-i-propisi-6354/kazneno-pravo/kazneni-zakon/6602?lang=hr>

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (2018), Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Zagreb. Dostupno na: <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/images/pdf/Publikacija%20Konvencija%20Vije%C4%87a%20Europe%20o%20spre%C4%8Davanju%20i%20borbi%20protiv%20nasilja%20nad%20%C5%BEenama%20i%20nasilja%20u%20obitelji.pdf>

Malgesini, G., Cesarini Sforza, L., Babović, M. (2019). Gender based Violence and Poverty in Europe. EAPN Gender and Poverty WG - Briefing.

Mañas-Alcón, E., Gallo-Rivera, M. T., Rivera-Galicia, L. F., & Montes-Pineda, Ó. (2025). Microeconomic Losses Due to Intimate Partner Violence Against Women (IPVAW): Three Scenarios Based on Accounting Methodology Approach. *Behavioral Sciences*, 15(7), 914.

Messner, W. (2025). Beyond the individual: global socioeconomic, cultural, and religious contexts of male-perpetrated intimate partner violence. *World Development*, 195, 107121.

Oliver, R., Alexander, B., Roe, S., & Wlasny, M. (2019). The economic and social costs of domestic abuse. *Home Office (UK)*.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima, SL C 202, 7. 6. 2016. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=RO>

Prekršajni zakon, NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18 i 114/22, Narodne novine, Zagreb. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/52/prekršajni-zakon>

Sacco, S. (2017). *Häusliche Gewalt-Kostenstudie für Deutschland. Gewalt gegen Frauen in (ehemaligen) Partnerschaften*. tredition.

Strategija za zaštitu, prevenciju i podršku žrtvama nasilja u obitelji Grada Dubrovnika, Dubrovnik, 2023. Dostupno na: <https://www.dubrovnik.hr/uploads/pages/7/Strategija-za-zastitu-prevenciju-podr%C5%A1ku-zrtvama-nasilja-u-obitelji-2025-2030.pdf>

Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika, NN 138/23., Narodne novine, Zagreb. Dostupno na: <https://www.hok-cba.hr/propisi-i-akti/tarifa/>

UN (1993.), Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama, Usvojena Rezolucijom Opće skupštine Ujedinjenih naroda 48/104 od 20. prosinca 1993.

Uredba o Tarifi sudskih pristojbi, NN 37/23, Narodne novine, Zagreb. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_37_621.html

Walby, S., & Olive, P. (2014). Estimating the costs of gender-based violence in the European Union, European Institute for Gender Equality, EU

WHO. (2024). Violence against Women. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 80/22, 36/24, 72/25 i 13/26, Narodne novine, Zagreb. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/174/zakon-o-kaznenom-postupku>

Zakon o liječništvu, NN 121/03 i 117/08, Narodne novine, Zagreb. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/405/zakon-o-lijecnistvu>

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 70/17, 126/19, 84/21, 114/22, 36/24, Narodne novine, Zagreb. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/81/zakon-o-zastiti-od-nasilja-u-obitelji>

Popis tablica

Tablica 1. Klasifikacija troškova nasilja nad ženama	12
Tablica 2. Trošak rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u partnerskim odnosima u EU i UK.....	18
Tablica 3. Podaci o prekršajima prema čl.10 Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji	22
Tablica 4. Podaci o intervencijama – prekršajna djela na području PU Dubrovnik.....	23
Tablica 5. Podaci o intervencijama – kaznena djela na području PU Dubrovnik	24
Tablica 7. Broj pokrenutih postupaka i prosječno trajanje postupka	25
Tablica 6. Podaci o slučajevima nasilja u obitelji u DNŽ	25
Tablica 8. Prosječan broj održanih ročišta po predmetu	26
Tablica 9. Udio predmeta u kojima su sudjelovali vještaci	26
Tablica 10. Broj i struktura pravomoćnih odluka u 2024. i 2025.	27
Tablica 11. Korisnici usluga Obiteljskog centra.....	28
Tablica 12. Usluge pružene od strane udruge DEŠA.....	30
Tablica 13. Procjena troška policijskih intervencija	32
Tablica 14. Broj novoprijavljenih osoba na izdržavanju kazne zatvora ili istražnog zatvora zbog nasilja u obitelji	33
Tablica 15. Procjena troška zatvorskog i probacijskog sustava za DNŽ.....	33
Tablica 16. Procjena troška pravosudnog sustava	35
Tablica 17. Troškovi Zavoda za socijalni rad.....	36
Tablica 18. Procjena troška za Obiteljski centar, Područni ured Dubrovačko-neretvanske županije	37
Tablica 19. Procijenjeni troškovi Odjela za mentalno zdravlje ZZJZDNŽ-a	37
Tablica 20. Procjena troška za usluge pružene od strane udruge DEŠA	38
Tablica 21. Procjena troška Sigurne kuće (Caritas Dubrovačke biskupije).....	39
Tablica 22. Struktura administrativnih i pravosudnih troškova na teret žrtve.....	42
Tablica 23. Struktura troškova stanovanja i relokacije na teret žrtve	44
Tablica 24. Logistički troškovi i financijski gubici uzrokovani administrativnim zastojevima	47
Tablica 25. Izravni osobni troškovi žrtve (zdravlje i psihosocijalna podrška)	49
Tablica 26. Struktura socijalnih troškova i izdataka za skrb o djeci na teret žrtve	51
Tablica 27. Indikatori ekonomskog nasilja i dugoročne financijske degradacije žrtve.....	54

